

Hrvatski jezični standard u emisijama In magazin i Nedjeljom u 2

Hrehorović Sivć, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:440893>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ MEDIJI I ODNOSI S JAVNOŠĆU

PETRA HREHORVIĆ

**HRVATSKI JEZIČNI STANDARD U EMISIJAMA
IN MAGAZIN I NEDJELJOM U 2**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Borko Baraban

Osijek, rujan 2021.

SAŽETAK

Hrvatski jezični standard normirani je jezik čija bi se primjena trebala podrazumijevati u javnoj komunikaciji. U skladu s tim i mediji su pod utjecajem te norme. Zbog velikog (jezičnog) utjecaja medija na ljude, predložak su ovoga istraživanja upravo epizode dviju televizijskih emisija koje imaju veliku gledanost. Cilj istraživanja bio je utvrditi koliko se odstupa ili ne odstupa od norme i na temelju dobivenih rezultata utvrditi stupanj jezične kulture u dijelu javnoga prostora. Istraživanje pokazuje da je u dvjema emisijama standard na srednje visokoj razini jer je pod jakim utjecajem razgovornoga funkcionalnog stila. Pronađena su odstupanja razumljiva jer je riječ o govornim emisijama, a govor je (koliko god bio pripreman unaprijed) pod utjecajem svakodnevnog izražavanja. Kako su rezultati i pokazali, novinari nisu previše odstupali od norme što nam govori kako je odnos prema standardu na analiziranim dvjema emisijama bitna stavka poslovanja (ili bar vlastitih načela pojedinaca). U skladu s tim, pronađena odstupanja nisu kritična i možda ne zahtijevaju velike promjene, ali moguće je rješenje koje bi dovelo do konkretnije skrbi o hrvatskom jeziku predlaganje i usvajanje Zakona o javnoj uporabi hrvatskoga jezika.

Ključne riječi: hrvatski jezični standard, mediji, funkcionalni stilovi, višefunkcionalnost

SUMMARY

The Croatian language standard is a normed language whose application should be implied in public communication. Accordingly, the media are influenced by that standard. Due to extensive media's (language) influence on people, a template for this research are episodes of two TV shows which have large viewership. The aim of this research was to determine how much it is (not) deviated from the norm and, based on the results, to determine the level of language culture in a part of the public space. The research shows that the standard in the two shows takes the mid-high level because it is highly influenced by the colloquial language. The found results can be justified by the fact that those are spoken shows and that the speaking is (although it is beforehand prepared) influenced by everyday language. As the results also showed, journalists have not overly deviated from the norm, which demonstrates that the relationship towards the standard on the analyzed shows presents a relevant part of the business (or at least one's principles). In accordance, the found results are not critical and may not require immense changes, but one of the possible solutions which would lead to more specific care for the Croatian language could be a proposal and adoption of *Zakon o javnoj uporabi hrvatskoga jezika* (Public Use of Croatian Language Law).

Key words: the Croatian language standard, the media, styles of language, multifunctionality

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, **Petra Hrehorović** potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom *Hrvatski jezični standard u emisijama IN magazin i Nedjeljom u 2* te mentorstvom doc. dr. sc. Borke Barabana rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis _____

SADRŽAJ

UVOD	1
1. FUNKCIONALNI STILOVI HRVATSKOG JEZIKA	3
1.1. NOVINARSKO-PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL	4
1.1.1. Obilježja novinarsko-publicističkoga funkcionalnog stila	5
1.2. RAZGOVORNI FUNKCIONALNI STIL	8
1.2.1. Obilježja razgovornoga funkcionalnog stila.....	10
1.3. ZNANSTVENI FUNKCIONALNI STIL	12
1.3.1. Obilježja znanstvenoga funkcionalnog stila	13
1.4. ADMINISTRATIVNO-POSLOVNI FUNKCIONALNI STIL	14
1.4.1. Obilježja administrativno-poslovnoga funkcionalnog stila	15
1.5. KNJIŽEVNOUMJETNIČKI FUNKCIONALNI STIL	17
1.5.1. Obilježja književnoumjetničkoga funkcionalnog stila	18
2. NORMATIVNOST U HRVATSKOME JEZIKU	20
2.1. FONOLOŠKA RAZINA.....	21
2.2. MORFOLOŠKA RAZINA	22
2.2.1. Imenice	22
2.2.2. Glagoli	23
2.2.3. Pridjevi	24
2.2.4. Zamjenice	25
2.2.5. Brojevi	26
2.2.6. Prilozi	26
2.2.7. Prijedlozi	27
2.2.8. Veznici.....	28
2.2.9. Čestice	28
2.2.10. Pleonazam	28
2.3. TVORBENA RAZINA	29
2.4. SINTAKTIČKA RAZINA	29
2.5. LEKSIČKA RAZINA	31
2.5.1. Jezično posuđivanje.....	31
3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	34
3.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA	34
3.2. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	34
3.3. PODATCI I UZORAK ISTRAŽIVANJA	34
3.4. REZULTATI.....	35
3.5. FONOLOŠKA RAZINA.....	35

3.6.	MORFOLOŠKA RAZINA	45
3.7.	SINTAKTIČKA RAZINA	49
3.8.	LEKSIČKA RAZINA	51
4.	RASPRAVA	59
	ZAKLJUČAK	64
	LITERATURA	66
	PRILOZI	68
	POPIS TABLICA.....	68

UVOD

Ovaj diplomski rad proučava koliko se odstupa ili ne odstupa od hrvatskoga jezičnog standarda u dvjema emisijama. „Hrvatski se standardni jezik definira kao jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije“ (Silić, 2006: 36) koji prati različite životne funkcije i njima se prilagođava. Zbog toga u hrvatskome jeziku postoji pet različitih funkcionalnih stilova koji se rabe u različitim društvenim djelatnostima, a to su: novinarsko-publicistički, razgovorni, znanstveni, administrativno-poslovni i književnoumjetnički funkcionalni stil. Svaki od tih stilova ima svoja poželjna i nepoželjna obilježja koja ga razlikuju od ostalih stilova, ali ni jedan nije sinonim za standardni hrvatski jezik. Mediji su prisutni u svakodnevnome životu pojedinaca i zbog toga imaju velik (jezični) utjecaj. Zbog toga mediji i čine osnovu istraživačkoga materijala. Praktični se dio rada odnosi na odabrane epizode dviju emisija – „Nedjeljom u 2“ i „IN magazin“.

„Nedjeljom u 2“ emisija je informativnoga karaktera koja se na Hrvatskoj televiziji (HTV) emitira jednom tjedno. Voditelj je emisije Aleksandar Stanković koji ju vodi i uređuje od 2000. godine. Gost odabrane epizode bio je Hrvoje Bujas, poduzetnik i osnivač udruge Glas poduzetnika. „IN magazin“ emisija je zabavnoga karaktera koja se na Novoj TV emitira pet puta tjedno. Emisija ima dvije voditeljice, a u obje je odabrane epizode voditeljica bila Mia Kovačić. S obzirom na to da je emisija složena od više priloga u različitim oblicima (intervju, reportaža i sl.) bilo je i više gostiju, a neki od njih su: Ivana Knol, Saša Šekoranja, Tonči Huljić, Jacques Houdek, David Skoko i drugi. Epizode koje su obrađene u istraživanju emitirane su 3. i 4. prosinca 2020. godine.

Pri izradi ovoga rade upotrijebljene su sljedeće metode: metoda deskripcije, metoda dokazivanja i opovrgavanja, metoda kompilacije te komparativna metoda. Rad se sastoji od četiriju velikih poglavlja – dva u sklopu teorijskoga dijela i dva u sklopu istraživačkoga, a to su:

- Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika
- Normativnost u hrvatskome jeziku
- Opis i rezultati istraživanja
- Rasprava.

Služeći se jezikoslovnim radovima višefunkcionalnosti i normativnosti jezika na početku se rada stvara teorijski okvir. U prvome su redu tu Anđela Frančić, Lana Hudeček, Marina Kovačević i Josip Silić, ali i Lada Badurina, Milica Mihaljević, Nives Opačić i dr. Ovdje se

opisuju svi funkcionalni stilovi sa svojim poželjnim i nepoželjnim obilježjima, ali i neka promišljanja autora koja nisu uvijek usklađena. U nastavku teorijskoga dijela iznosi se pregled normi koje su relevantne za rezultate istraživanja u praktičnom dijelu rada.

U poglavlju Opis i rezultati istraživanja opisani su cilj i svrha istraživanja te su prikazani rezultati koji su utvrđeni pregledavanjem odabranih epizoda. Sva su odstupanja tablično prikazana, a pritom se odstupanja novinara i voditelja razgraničavaju od odstupanja gostiju obiju emisija.

U posljednjem se poglavlju komentiraju dobiveni rezultati te se uspoređuju s postojećim istraživanjima o toj temi.

1. FUNKCIONALNI STILOVI HRVATSKOG JEZIKA

„Hrvatski se standardni jezik definira kao jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije.“ (Silić, 2006: 36). Prema Josić (2010), hrvatski standardni jezik temelji se na „dvjema neizostavnim premisama: isticanju temeljnih obilježja jezika javne komunikacije – normativnosti i polifunkcionalnosti, jer je riječ o jeziku koji je svjesno normiran i razveden svojim funkcijama, odgovarajući različitim prilagodbama na specifične viševrsne komunikacijske zahtjeve životne stvarnosti.“ (Josić, 2010: 28). Odnosno, jezik različito funkcionira ovisno o području u kojemu se koristi. „Na jedan naime način hrvatski standardni jezik funkcionira u znanosti, na drugi u uredu, na treći u novinama, na radiju i televiziji, na četvrti u književnosti i na peti u svakodnevnome razgovoru.“ (Silić, 2006: 36). Te funkcije jezika nazivaju se funkcionalnim stilovima. „Funkcionalni stil apstrakcija je visokog stupnja te se može odrediti kao skup apstrahiranih obilježja onih realizacija koje pripadaju istoj jezičnoj funkciji ili istoj vrsti komunikacije.“ (Josić, 2010: 29).

Hrvatski standardni jezik čini pet različitih funkcionalnih stilova: novinarsko-publicistički, razgovorni, znanstveni, administrativno-poslovni i književnoumjetnički funkcionalni stil.¹ Svaki je stil namijenjen određenom području čovjekova djelovanja, a razlikuju se „s obzirom na odnos prema normi i stupanj individualne slobode.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 230). „Svaki stil ima svoje zakonitosti, ali osim onoga što ga čini posebnim (...) svaki od stilova ima i ono zajedničko, opće što je zajedničko svim funkcionalnim stilovima. To je opći, stilski neutralan dio standardnog jezika.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009: 9-10).

Silić (2006) ističe važnost zakonitosti pojedinog stila u odnosu na neki drugi. Odnosno, kako se svaki stil mora promatrati u okviru svojih zakonitosti i da greška u jednome stilu ne znači grešku u nekom drugom stilu. „U skladu s time: jedna te ista pojava u jednome funkcionalnom stilu može, a u drugome ne mora biti greška.“ (Silić, 2006: 36). Zahvaljujući vlastitim normama, svaki se stil sam opire onomu što u njemu nije dobro. „Nema funkcionalnog stila za koji bi se moglo reći da je bez mana. Svaki funkcionalni stil ima i vrline i mane, ali svoje.“ (Silić, 2006: 37). Ako bi se za grešku u jednom funkcionalnom stilu, optuživao i neki drugi funkcionalni stil, onda bi se polifunkcionalnost standardnog jezika svela na monofunkcionalnost. „Pa kako standardnog jezika nema bez njegove polifunkcionalnosti, dokida i sam standardni jezik.“ (Silić, 2006: 36). Ovdje se postavlja pitanje *zašto je standardni jezik polifunkcionalan*. „Zato što je život koji prati

---

¹ Nazivi funkcionalnih stilova i njihova podjela preuzeta je od Josipa Silića (2006).

polifunkcionalan.“ (Silić, 2006: 38). Zaključno, Silić (2006) naglašava kako je jezik taj koji prati život, a ne obrnuto. Zbog toga je jezik kao cjelina apstraktan. Nitko ne govori standardnim jezikom kao cjelinom već jednim njegovim funkcionalnim stilom, ovisno o tome kojom se društvenom djelatnošću bavi. „A budući da je društvena djelatnost različita, različit je i jezik koji tu društvenu djelatnost prati.“ (Silić, 2006: 39).

1.1. NOVINARSKO-PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL

Jezična obilježja obraćanja analiziranih u istraživačkom dijelu ovoga rada pripadaju novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu pa se njemu u opisu daje najveća pozornost.

„Novinarsko-publicistički (žurnalistički) stil najsloženiji je funkcionalni stil (hrvatskog) standardnog jezika“ (Silić, 2006: 75) te je stil „javnog priopćavanja.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 243). Osim toga, „mediji javnog komuniciranja stalno se razvijaju“ tvrde Hudeček i Mihaljević (2009: 7). Kako Silić (2006) ističe, novinarstvo danas više ne karakteriziraju samo pisane informacije već ono obuhvaća i područje slušane i gledane informacije, odnosno uključuje novine, radio, televiziju i internet. U takvom razumijevanju novinarstva novinari se promatraju kao posrednici između aktualnog zbivanja s jedne strane i čitatelja, slušatelja i gledatelja s druge strane. Zbog takve uloge novinara i publicista, Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) ističu važnost upotrebe jezika usklađenog sa zahtjevima standardnojezičnih normi. Osim toga, naglašavaju odgovornost novinara zbog utjecaja na čitatelje, slušatelje i gledatelje koji „svakodnevno prate njihov jezik i (...) oblikuju svoju jezičnu svijest.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 243). „Mediji su postali dijelom čovjekove svakodnevice i oni utječu na primateljevo svakodnevno ponašanje.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009:7).

Prema mišljenju Lade Badurine (1998: 420) novinarsko-publicistički stil pojavljuje se „kao pronositelj određenog stanja u leksiku hrvatskoga jezika“, a Hudeček i Mihaljević (2009) tvrde kako novinarsko-publicistički funkcionalni stil pokazuje živost i aktualnost te da se dijeli na niz podstilova ovisno o mediju putem kojeg se odvija komunikacija te ovisno o karakteru određenog teksta ili emisije. Tako stil neće biti isti u informativnoj emisiji i u zabavnoj emisiji. „Značajka je toga stila jezična živost i težnja ovjerenosti upotrijebljenih jezičnih elemenata jer treba prenijeti jasnu poruku i razumljivu obavijest.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009: 10). Osim standardnojezičnih normi, novinari i publicisti dužni su poštivati i norme mnogobrojnih žanrova koji se pojavljuju u okviru ovoga stila. Ti su žanrovi nastali kao posljedica mnogobrojnih funkcija novinarskih medija.

Funkcije su novinarskih medija: informativna, propagandna, popularizatorska, prosvjetiteljska, agitativna, pedagoška i zabavna funkcija. Njihova je zadaća da obavještavaju o aktualnim zbivanjima, da šire znanja o različitim temama, da pridobivaju ljude za nekakve djelatnosti – odnosno „da prosvjećuju i poučavaju, da odgajaju i da zabavljaju.“ (Silić, 2006: 77). Zbog takve djelatnosti, od provoditelja (novinara) traži se uporaba neutralnih (neobilježenih, stilski nemarkiranih) i ekspresivnih (obilježenih, stilski markiranih) jezičnih sredstava. Razlika kada će se koje jezično sredstvo koristiti ovisi o žanru. Tako će neutralna jezična sredstva pretežno obilježiti informativne, popularizatorske, prosvjetiteljske i pedagoške žanrove u koje spadaju vrste kao što je vijest, intervju, reportaža, komentar i sl., a ekspresivna jezična sredstva propagandne, agitativne i zabavne žanrove u koje spadaju humoreska, feljton, esej i sl. (Silić, 2006). Kada govorimo o informativnom dijelu novinarstva, ono se može promatrati kroz prizmu vijesti. „Vijest mora biti zanimljiva, kratka, objektivna, lišena osjećaja, piščev stav ne smije biti izražen. Obilježja su vijesti jasnoća, jednostavnost, relativno siromaštvo rečenice.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 244-245). Odnosno, ovdje „prevladavaju jednostavne rečenice, nefigurativan i neekspresivan jezik.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009: 29-30). S druge strane, „u žanrovima iz druge skupine dopuštena je veća individualna sloboda autora, više ekspresivnosti, individualnosti, emocionalnosti i figurativnosti. U tim žanrovima ima elemenata i književnoumjetničkog i publicističkog stila.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009: 32). Prema Badurina (1998) u takvim se žanrovima želi dodvoriti određenoj skupini populacije, a jedan od načina je i jezik koji se rabi u komunikaciji. Tada je leksik „dijelom predodređen predmetno-tematskim svijetom o kojemu referira (...), a razgovornost se pak postiže elementima razgovornog stila, prožeta često, između ostaloga, i jezičnim specifičnostima naraštaja ili spola kojemu se obraća.“ (Badurina, 1998: 425). Također, u ovakvim se žanrovima primjećuje veća prisutnost kolokvijalizama, žargonizama, dijalektalizama i argotizama, kao i ostalih nestandardnojezičnih pojava. Zaključno, „u informativnim, prosvjetiteljskim, popularizatorskim i pedagoškim žanrovima prevlast imaju jezično neutralna sredstva, a u propagandnim, agitativnim i zabavnim prevlast imaju ekspresivna sredstva.“ (Hudeček, Mihaljević, 2009: 34).

1.1.1. Obilježja novinarsko-publicističkoga funkcionalnog stila

Jezične se promjene bilo kojeg jezika najprije zamjećuju na leksičkoj razini. „Leksička je razina naime najpropulzivnija, najotvorenija, pa je i inače podložna različitim utjecajima, primjerice prihvaćanju elemenata iz stranih jezika.“ (Badurina, 1998: 417). S time se slaže i

Nives Opačić (2007) koja na još kritičniji način ističe našu potrebu za nepotrebnim usvajanjem stranih riječi za koje postoje primjerene hrvatske zamjene. „Hrvatska u tom smislu pripada onim zemljama koje nekritično upravo hrle prema svemu što je tuđe, a to ima korijene u našoj često povodljivoj za pomodnim, u snobizmu, ali i u vrlo rasprostranjenoj duhovnoj lijenosti i konformizmu.“ (Opačić, 2007: 24). Osim toga, Opačić (2007) ističe i jačinu prodora posuđenica u hrvatski jezik. „Mnoge posuđenice engleskog podrijetla dolazile su u hrvatski jezik iz športa, a danas dolaze poglavito s američkom tehnologijom, filmskom industrijom, industrijom zabave i svime što je povezano sa suvremenom komunikacijom.“ (Opačić, 2007: 22).

U novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu pojavljuju se ustaljeni izrazi koje nazivamo žurnalizmi, a koje novinarstvo crpi iz različitih grana znanosti kao što su sociologija, ekonomija, politika i sl. Neki su primjeri žurnalizama s kojima se često susrećemo: zahlađeni odnosi, ključni ljudi, strateški interes, ukazati povjerenje, voditi politiku, koalicijske snage, proračunska politika, neriješeno pitanje i sl. (Silić, 2006). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), sinonimi, koji se u novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu pojavljuju, poželjni su jer obogaćuju jezik „te pridonose živosti pripovijedanja“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 305), a s time se slaže i Silić (2006) koji ističe kako sinonimi pridonose jezičnoj šarolikosti. „Bez slobode nema nikakve, pa ni jezične, kreativnosti. A od novinara se mora očekivati da bude (i) jezično kreativan“ (Silić, 2006: 94). Osim toga, pojavljuju se i internacionalizmi „koje inače novinarski stil voli“ (Silić, 2006: 92) kao što su: mobilizacija, civilizacija, produktivnost, legalizirati, blokirati, pluralizam, demokracija, korupcija, stabilnost i sl. Prema Badurina (1998) internacionalizmi će u nekim situacijama (i funkcionalnim stilovima) imati prednost nad hrvatskim riječima, ali „leksička će pak norma standardnoga jezika prema njima zauzeti jasan stav: oni su standardnom jeziku potrebni i samo se kadšto mogu zamjenjivati hrvatskim istoznačnicama“ (Badurina, 1998: 422). Silić (2006) zagovara uporabu internacionalizama zato što takve riječi nisu *tuđe* već *svačije* te zato što će u određenim situacijama takve riječi zvučati *jače* ili *punije*. „One su postale činjenicom svakog civiliziranog nacionalnog jezika.“ (Silić, 2006: 93).

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), frazemi se vrlo često pojavljuju u novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu, a posebno u naslovima. Često se i frazem ne navodi u cijelosti već se neki njegov dio zamijeni s drugom riječju čime se „aludira na frazem.“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2005: 313). Osim toga, „neki se frazemi u publicističkome funkcionalnom stilu pojavljuju tako često da ih se može smatrati i žurnalizmima.“ (Frančić,

Hudeček i Mihaljević, 2005: 314). „U novinarskim su žanrovima (...) vrlo česte raznovrsne zamjene metonimijskog karaktera,“ (Silić, 2006: 85) a „u takvim je žanrovima rado iskorištavana i metafora.“ (Silić, 2006: 86). Međutim, iako je metonimija poželjna zbog kreativnosti, Silić (2006: 87) ističe i kada stvara problem: „Metonimija je vrlo omiljena sportskim novinarima, i oni je nemilice iskorištavaju – i ondje gdje je to umjesno i, nažalost, ondje gdje je to neumjesno. (...) Metafora je u publicističkome funkcionalnom stilu iznimno česta stilska figura. Te su metafore uglavnom veoma kreativne, imenske i glagolske.“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2005: 316).

Nadalje, još jedna značajka koja obilježava novinarsko-publicistički funkcionalni stil jest i uprosječivanje gramatike. „Po tome je novinarsko-publicistički stil jedan od najuprosječenijih funkcionalnih stilova hrvatskoga standardnog jezika.“ (Silić, 2006: 94). To se najviše vidi u pretjeranom pojednostavljivanju gramatičkih pravila kao što su sklonidba određenih i neodređenih pridjeva ili zamjena aorista, imperfekta i pluskvamperfekta perfektom „koji je postao jedinstvenim glagolskim oblikom za izricanje prošle glagolske radnje.“ (Silić, 2006: 95). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) upotreba navezaka i sklonidba brojeva u novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu nije strogo određena normom standardnoga hrvatskog jezika, ali se često pojavljuju u skladu s normom.

Na tvorbenoj razini novinarsko-publicistički funkcionalni stil pripada skupini stilova koji „uglavnom ne stvaraju nove tvorenice.“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2005: 294).

Na sintaktičkoj razini ovaj stil pripada apstraktnoj skupini funkcionalnih stilova koje karakteriziraju imeničke konstrukcije te im je „svojstvena subordinacija (zavisnosložene rečenice), sindetizam (veznici) i konektori (rečenični prilozi povezivači teksta).“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2005: 295). U ovome stilu položaj zanaglasnice poželjan je na drugom mjestu u rečenici ili odmah iza naglašene riječi, međutim najčešće se nalazi tamo gdje dođe automatiziranim redom riječi (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2005).

NOVINARSKO-PUBLICISTIČKI FUNKCIONALNI STIL			
Razina	Obilježje	Primjer	Pojašnjenje
Leksička razina	Žurnalizmi	<i>voditi politiku,</i> <i>koalicijske snage</i>	Poželjno
	Posuđenice	<i>Kompjuter, printer</i>	Može i ne treba
	Sinonimi	<i>Centar – središte</i>	Poželjno
	Internacionalizmi	<i>produktivnost,</i>	Poželjno

		<i>legalizirati</i>	
	Frazemi	<i>medvjeda usluga, hladne glave</i>	Često pojavljivanje
	Metonimija	<i>Kaptol (Crkva), Markov trg (Sabor)</i>	Važna značajka stila, poželjno
	Metafora	<i>Zlatni dečki</i>	Česta značajka
Morfološka razina	Navesci	<i>Suvremenog i suvremenoga svodi se na suvremenog</i>	Može i ne treba
	Skлонidba brojeva	<i>Triju, trima</i>	Poželjno
	Skлонidba i određenih i neodređenih pridjeva kao određenih	<i>Ivanovog brata umjesto Ivanova brata</i>	Nepoželjno
	Perfekt zamjenjuje sva druga prošla vremena		Nepoželjno
Tvorbena razina	Novotvorenice	-	Uglavnom ne stvaraju
Sintaktička razina	Povezivači teksta	<i>Stoga, međutim, dakle</i>	Poželjno
	Položaj zanaglasnice		Automatizirani red riječi

Tablica 1. Obilježja novinarsko-publicističkoga funkcionalnog stila prema razinama²

1.2. RAZGOVORNI FUNKCIONALNI STIL

Jezična obilježja razgovornoga funkcionalnog stila također su u velikoj mjeri primijećena u analiziranim obraćanjima. Zbog toga se i ovaj funkcionalni stil detaljnije opisuje.

Razgovorni funkcionalni stil rabi se za potrebe svakodnevnog sporazumijevanja, „a označuju ga komunikacijska spontanost i nepripremljenost, neusiljenost, prirodnost i familijarnost.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 240). „Njime govornik sudjeluje u razgovoru neposredno, i to prvenstveno dijalogom.“ (Silić, 2006: 109). Zbog tih karakteristika ovaj stil često sadrži emocionalne i ekspresivne izraze te se često upotpunjuje izvanjezičnim načinima

² Svi su primjeri u tablici preuzeti iz Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) i Silić (2006).

komuniciranja kao što su geste i mimika (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Prema Siliću (2006), razgovorni jezik podsjeća na žargone, odnosno specijalne jezike pojedinih skupina ljudi. „Te su jezike neke socijalne skupine ljudi stvorile polazeći od jezika socijalne zajednice kojoj kao cjelini pripadaju – da bi se od nje, iz ovih ili onih razloga, razlikovale.“ (Silić, 2006: 108). Zbog posebnih značenja koja se pridaju pojedinim riječima ili frazama, pojedinci koji ne pripadaju određenoj skupini ne razumiju jezik spomenute skupine. „Takvi su npr. jezici zatvorenika, lopova, zločinaca (...) no postoje takvi jezici i kulturnijih slojeva društva, npr. jezici studenata, znanstvenika i umjetnika.“ (Silić, 2006: 109). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), razgovorni se funkcionalni stil najčešće ostvaruje kroz neobvezan razgovor dvaju govornika standardnog jezika o općim temama, pa će zbog toga mnogo govornika radije „razgovarati žargonom ili dijalektom jer to od njih ne zahtijeva nikakav napor.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 242). Osim toga, Silić (2006) naglašava kako je važno primijetiti kako se pojedini elementi ovakvih žargona infiltriraju u opći govor socijalne zajednice o kojoj je riječ i tako malo-pomalo ulaze u standardni jezik.

Za Silića (2006: 110) „razgovorni je stil žanrovski polivalentan.“ Odnosno, u njemu se zrcale svi ostali funkcionalni stilovi. Kao i svi ostali funkcionalni stilovi, i ovaj stil ima svoje zakonitosti (razgovorne riječi i razgovornu gramatiku), ali bez *stroge kontrole* „kodifikacijskih normi standardnoga jezika.“ (Silić, 2006: 110). Prema literaturi, na razgovorni funkcionalni stil utječu gradski i mjesni govori jer se on razlikuje od grada do grada, odnosno od mjesta do mjesta. Isto tako, na razgovorni funkcionalni stil utječe i podrijetlo pojedinog sugovornika (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). „Razlikuje se i prema kraju u kojemu se rabi, i prema socijalnoj skupini ljudi koji ga rabe, i prema struci ili zvanju ljudi koji ga rabe, i prema odgoju i podrijetlu ljudi koji ga rabe itd.“ (Silić, 2006: 110).

Razgovorni je jezik zapravo hrvatski jezik s ukupnošću narječja koja ga čine (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005), a osim toga u njemu ima najviše *izama*: vulgarizama, dijalektizama, regionalizama (provincijalizama) i barbarizama (Silić, 2006). Iako mogu biti prisutni i u drugim funkcionalnim stilovima, ovakve će riječi u razgovornom funkcionalnom stilu biti najslobodnije. Zato se one zajedno u razgovornom funkcionalnom stilu jednostavno nazivaju kolokvijalizmima (Silić, 2006).

U medijima, elementi razgovornog funkcionalnog stila najčešće se pojavljuju u emisijama i tekstovima za mlade, a koji se najčešće bave glazbom, modom te životima poznatih i slavni osoba (Hudeček, Mihaljević, 2009). „U tim je tekstovima prisutno mnogo anglizama i žargonizama i česta je uporaba stilskih sredstava (metafora, poredaba, oksimorona itd).“

(Hudeček, Mihaljević, 2009: 20). Taj suodnos, odnosno utjecaj razgovornog funkcionalnog stila na novinarsko-publicistički funkcionalni stil događa se zbog blažeg odnosa prema standardnojezičnoj normi te suvremenim oblicima svakodnevne neobvezatne komunikacije (Vrsaljko, 2011).

1.2.1. Obilježja razgovornoga funkcionalnog stila

„Razgovorni je stil komunikacijski najštedljiviji funkcionalni stil standardnoga jezika. Njegova se štedljivost očituje na svim razinama: leksičkoj, fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj.“ (Silić, 2006: 110). „Razgovorni stil, sa slobodnijim odnosom prema normi, karakteriziraju specifične gramatičke konstrukcije, specifičan leksik, brojne stilske figure.“ (Vrsaljko, 2011: 119).

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), razgovorni funkcionalni stil na leksičkoj razini obilježen je kolokvijalizmima. Budući da je odnos prema normi blaži, mogu se upotrebljavati i posuđenice kao što su *kompjuter* i *printer*, iako postoje primjerene hrvatske zamjene (*računalo*, *pisač*). Stav prema sinonimima također je blag pa se oni u ovom funkcionalnom stilu mogu „upotrebljavati bez ograničenja.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 293). Nadalje, „u razgovornome stilu česte su poštapalice (*je li, čuješ, ovaj*) koje popunjavaju stanku u govoru, vrijeme potrebno za razmišljanje ili pokazuju (prikrivaju) zbunjenost ili prestrašenost govornika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 241). Anić (1994) poštapalicu definira kao „riječ kojom se tko često služi u govoru bez potrebe.“ Isto tako, Vrljić (2007: 61) ističe kako „je poštapalica pomoćna riječ u živom govoru, najizrazitija u razgovoru ili usmenom izlaganju“ te kako se njome (njima) najčešće „služe govornici skromnog rječnika.“ (Vrljić, 2007: 61).

Na morfološkoj razini, može se promatrati upotreba navezaka koja se u ovom funkcionalnom stilu rijetko ostvaruje. Također, „u funkcionalnim stilovima koji imaju blaži odnos prema normi (razgovorni) brojevi se najčešće ne sklanjaju.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 294). Glagolska se vremena izražavaju isključivo prezentom, perfektom i futurom prvim. Vrlo je česta redukcija završnog infinitivnog *i* pa se smatra uobičajenom pojavom razgovornog funkcionalnog stila. Osim toga, redukcija samoglasnika (općenito, ne samo na kraju riječi) „jedna je od temeljnih značajki razgovornog stila.“ (Silić, 2006: 111). Nadalje, u ovom se stilu izbjegava uporaba određenih i neodređenih pridjeva već se uvijek upotrebljava neodređeni oblik, čak i onda kada je određeni poželjniji. Iz padežnih oblika izbacuju se različite inačice i upotrebljavaju se samo one najkraće, npr. uvijek *-og*, umjesto *-oga* ili uvijek

-om umjesto -omu, -ome. Osim toga, često se pojavljuje i izjednačavanje instrumentala društva i instrumentala sredstva pa se oba rabe s prijedlogom. Zamjenica *koji* (u funkciji veznika) rabi se i za živo i za neživo. Često je i ispuštanje suglasnika u riječima kao što su *ko* (tko) i *neko* (netko) i sl. (Silić, 2006).

Na tvorbenoj razini razgovorni funkcionalni stil pripada skupini stilova (uz administrativni i novinarsko-publicistički) „kojima se uglavnom ne stvaraju nove tvorenice.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 294).

Što se tiče sintakse, razgovorni funkcionalni stil opisuje se kao konkretan, što znači da u njemu prevladavaju glagolske konstrukcije. „Konkretnim je funkcionalnim stilovima svojstvena koordinacija (nezavisnosložene rečenice), asindetizam (bezvezničke rečenice) i nedostatak konektora.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 295). „U skladu je s konkretnošću sadržaja u razgovornome stilu i prevaga jednostavnih rečenica nad složenima, a od složenih nezavisnosloženih nad zavisnosloženima.“ (Silić, 2006: 113). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), razgovorni funkcionalni stil obilježavaju i pleonazmi zato što se češće pojavljuju u ovom nego u bilo kojem drugom funkcionalnom stilu. Vrlo su česti pleonazmi *kako i na koji način, no međutim* i sl. S obzirom na to da razgovorni funkcionalni stil ima blaži odnos prema normi, najviše se primjećuje redosljed riječi u rečenici „koji je svojstven govorenomu jeziku.“ (Silić, 2006: 114). Na primjer, zanačlasnica će biti na onome mjestu na koje je dovedena razvojem govornikovih misli.

RAZGOVORNI FUNKCIONALNI STIL			
Razina	Obilježje	Primjer	Pojašnjenje
Leksička razina	Kolokvijalizmi	<i>Kupaona, radiona</i>	Poželjno
	Posuđenice	<i>Kompjuter, printer</i>	Poželjno
	Sinonimi	<i>Nezreo – djetinjast</i>	Bez ograničenja
	Poštapalice	<i>Je li, ovaj</i>	Nepoželjno
Morfološka razina	Navesci	<i>Imam dvojku iz hrvatskoga</i>	Rijetko pojavljivanje, nepoželjno
	Skлонidba brojeva	<i>Dvojica, dvije, dvoje</i>	Nepoželjno
	Uporaba jednostavnih glagolskih vremena	<i>Ako ćeš učit, nemoj slušat radio umjesto Ako budeš učio nemoj slušati radio</i>	Uporaba isključivo prezenta, perfekta i futura prvog

	Redukcija samoglasnika	<i>Doć</i> (doći), <i>moć</i> (moći)	Temeljna značajka stila
	Uporaba isključivo određenih oblika pridjeva	<i>To je izazvalo veliki problem</i> umjesto <i>To je izazvalo velik problem.</i>	Neodređeni oblik pridjeva se ne rabi, nepoželjno
	Izbacivanje varijantnosti padežnih oblika	<i>Velikog crnog mačka</i> umjesto <i>velikoga crnog mačka</i>	Rabe se samo najkraće varijante
	Izjednačavanje instrumentala društva i sredstva	<i>Vozi se sa autom</i> umjesto <i>vozi se autom</i>	Uporaba prijedloga bez obzira na pravilo
	Zamjenica <i>koji</i> (u funkciji veznika) rabi se i za živo i za neživo	<i>Donesi mi čekić kojeg sam ti posudio</i> umjesto <i>Donesi mi čekić koji sam ti posudio.</i>	Nepoželjno
	Ispuštanje suglasnika	<i>Ko</i> (tko), <i>neko</i> (netko)	Ekonomija govornih napora
Tvorbena razina	Novotvorenice	-	Uglavnom ne stvaraju
Sintaktička razina	Pleonazmi	<i>kako i na koji način,</i> <i>no međutim</i>	Nepoželjno
	Položaj zanaglasnice		Automatizirani red riječi

Tablica 2. Obilježja razgovornoga funkcionalnog stila prema razinama³

1.3. ZNANSTVENI FUNKCIONALNI STIL

Znanstveni je funkcionalni stil pretežno rabljen u području znanosti pa je zbog toga, po individualnoj ograničenosti, izrazito objektivn. To je tako zato što u znanosti „vladaju zakoni logičkoga ustroja misli, koji omogućavaju da se i njezin sadržaj i njezin izraz organiziraju strogo logički.“ (Silić, 2006: 43). Međutim, znanstveni funkcionalni stil može se rabiti i izvan

³ Svi primjeri u tablici preuzeti su iz Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) i Silić (2006).

strogih granica znanosti. „Znanstveni se funkcionalni stil raslojava na strogi znanstveni stil (znanstveni stil u užem smislu) kojim se pišu znanstveni i stručni radovi i znanstveno-popularni stil koji je namijenjen prenošenju znanstvenih činjenica i podataka na neformalnijoj razini.“ (Hudaček, Mihaljević, 2009: 26). Prema Siliću (2006) znanstveni funkcionalni stil temelji se na načelu objektivnosti te na načelu apstraktnosti. To znači da znanstvenik suzbija pobudu za subjektivnošću i da je njegov znanstveni tekst oslobođen „nebitnih obilježja sadržaja poruke.“ (Silić, 2006: 44). „Jezik znanstvenoga stila mora biti strogo u skladu sa sadržajem znanstvenoga stila.“ (Silić, 2006: 64). „Znanstveni stil manje obiluje greškama nego drugi funkcionalni stilovi“ (Silić, 2006: 63) zato što „će tekstovi koji podliježu normama znanstvenoga stila biti normativno rigoroznije i stvarani i kontrolirani.“ (Silić, 2006: 63).

1.3.1. Obilježja znanstvenoga funkcionalnog stila

Prema Frančić, Hudaček i Mihaljević (2005), znanstveni funkcionalni stil obilježen je znanstvenim terminima (nazivljem), kao i brojnim internacionalizmima. Osim toga, na leksičkoj razini znanstvenoga funkcionalnog stila primjećuju se frazeologizirane konstrukcije kao što su *treba podsjetiti, dužni smo reći, zanimljivo je napomenuti* i sl. koje služe kao konektori, odnosno tekstna vezna sredstva (Silić, 2006). „Znanstveni stil isključuje emocionalne i ekspresivne izraze te frazeme.“ (Frančić, Hudaček, Mihaljević, 2005: 280). Unatoč tomu, često se pojavljuju frazemi u širem smislu, kao što su *tvrdi disk, nevidljiva ruka* i sl. (Mihaljević i Kovačević, 2006), ali i kao pogreške prijevoda s engleskog jezika u kojem vrijede drukčija pravila znanstvenoga stila (Frančić, Hudaček, Mihaljević, 2005). „Frazemi svojstveni znanstvenome funkcionalnom stilu u literaturi se nazivaju stručnojezični frazemi ili frazeološki nazivi (termini).“ (Mihaljević, Kovačević, 2006: 12).

Prema Frančić, Hudaček i Mihaljević (2005), znanstveno funkcionalni stil karakteriziraju definicije, bilješke te česta upotreba pasiva i citata. Većinom se rabe 1. lice jednine i 1. lice množine, ali često se pojavljuje i 3. lice jednine u pasivnim ili bezličnim konstrukcijama. „Prema tomu, u znanstvenome stilu često nije bitno koje se lice upotrebljava jer značenje ostaje isto.“ (Frančić, Hudaček, Mihaljević, 2005: 280). Osim toga, na morfološkoj razini u ovome stilu poželjna je uporaba navezaka, kao i sklonidba brojeva.

Znanstveni funkcionalni stil na tvorbenoj razini pripada u skupinu stilova koji „se služe tvorbenim mogućnostima te potiču stvaranje novih tvorenica“ (Frančić, Hudaček, Mihaljević, 2005: 294), kao što su *prebirnik, suosnik, staklište* i sl.

Kada govorimo o sintaktičkoj razini, znanstveni se stil definira kao apstraktan što znači da mu je (kao i kod novinarsko-publicističkog) svojstvena subordinacija, sindetizam te konektori (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

ZNAJSTVENI FUNKCIONALNI STIL			
Razina	Obilježje	Primjer	Pojašnjenje
Leksička razina	Termini (nazivlje)	<i>Sustav, funkcija</i>	Značajka stila, poželjno
	Internacionalizmi	<i>Geografija, geologija</i>	Značajka stila, poželjno
	Frazeologizirane konstrukcije	<i>treba podsjetiti, dužni smo reći</i>	Značajka stila, poželjno
	Frazemi	<i>Evoluirala je u hodu umjesto postupno se razvijala</i>	Česta pojava, nepoželjno
Morfološka razina	Pasivne ili bezlične konstrukcije	<i>U radu se dokazuje, dokazano je da</i>	Uporaba 1. lica jednine ili množine te 3. lica jednine, poželjno
	Navesci	<i>Suvremenoga</i>	Poželjno
	Skлонidba brojeva	<i>Dvojica, dvije, dvoje</i>	Poželjno
Tvorbena razina	Novotvorenice	<i>Prebirknik, staklište</i>	Poželjno
Sintaktička razina	Konektori	<i>Stoga, dakle</i>	Poželjno
	Položaj zanaglasnice		Na drugom mjestu ili odmah iza glagola

Tablica 3. Obilježja znanstvenoga funkcionalnog stila prema razinama⁴

1.4. ADMINISTRATIVNO-POSLOVNI FUNKCIONALNI STIL

„Administrativni funkcionalni stil je ureda, diplomacije, državne uprave, politike, ekonomije, industrije, trgovine itd., njime se pišu službeni dopisi, odluke, zakoni, pravilnici, potvrde, računi, narudžbe, molbe, žalbe, oglasi, životopisi, izvještaji i sl.“ (Frančić, Hudeček,

⁴ Svi primjeri u tablici preuzeti su iz Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) i Silić (2006).

Mihaljević, 2005: 252). Zbog velikog područja koje obuhvaća, administrativno-poslovni funkcionalni stil dijeli se na velik broj podstilova (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Silić (2006) ističe kako je u administrativno-poslovnom stilu izražavanja sve podređeno nominalizaciji, odnosno imenskom načinu izražavanja. Od ostalih značajki navodi „jednostavnost, jasnoća, točnost, potpunost, ujednačenost, eksplicitnost, ekonomičnost, analitičnost, konkretnost, objektivnost, kratkoća (lakonizam), određenost (determiniranost), terminologičnost, neemocionalnost, imperativnost, klišeiziranost i jezični parazitizam.“ (Silić, 2006: 66). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 252) „administrativni je stil obilježen uredsko-poslovnim rječnikom i nazivljem struke obuhvaćene sadržajem.“ Osim toga, prema Siliću (2006: 65) administrativno-poslovni funkcionalni stil je „stil koji se inače najviše nameće drugim funkcionalnim stilovima.“

1.4.1. Obilježja administrativno-poslovnoga funkcionalnog stila

Na leksičkoj razini administrativno-poslovni funkcionalni stil obilježen je administrativizmima, koji ovdje, za razliku od drugih stilova, imaju negativan predznak (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Odnos prema posuđenicama, određen je samim odnosom prema normi. Odnosno, administrativno-poslovni funkcionalni stil, kao i znanstveni, treba težiti uporabi hrvatskih umjesto posuđenih riječi kao što su *kompjuter* (računalo) ili *printer* (pisac) (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Osim toga, sinonimi su u administrativno-poslovnom stilu nepoželjni. „U administrativnome stilu, zbog njegove jasnoće, jednoznačnosti, impersonalnosti i jednostavnosti, sinonimi nisu poželjni te se između više sinonima odabire jedan koji ulazi u administrativni stil.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 305). Osim toga, Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) ističu kako su tekstovi pisani administrativnim stilom obilježeni mnogim klišeiziranim izrazima kao što su *temeljem odluke, temeljem članka, u prilogu se dostavlja* i sl. kao i brojnim pleonastičkim sintagmama kao što su *kako i na koji način, duljina trajanja, ispod 18 godina starosti* i sl. Frazemi također nisu poželjni u ovome stilu, ali „česti su u nazivlju različitih područja“ (Mihaljević, Kovačević, 2006: 12), npr. *crno tržište, poduzeti potrebne mjere, uložiti prigovor* i sl. Unatoč tomu, Mihaljević i Kovačević (2006: 13) naglašavaju kako se u administrativno-poslovnom funkcionalnom stilu „nikada ne bi trebali nalaziti frazemi u užem smislu“.

Na morfološkoj razini „uporaba navezaka značajka je biranijeg stila te ih rijetko nalazimo u tekstovima pisanim administrativnim stilom“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 255), međutim njihovo se bilježenje preporučuje u određenim sintagmama. Sklanjanje brojeva

također se preporučuje zbog strožeg odnosa prema normi (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Nadalje, „u skladu je s nominalnošću administrativno-poslovnoga stila zamjena punoznačnih glagola poluznačnima i odglagolnim imenicama.“ (Silić, 2006: 66). Administrativno-poslovni funkcionalni stil je „koji ne voli nikakvu izraznu obilježenost.“ (Silić, 2006: 69). Zato u njemu ne postoji razlika između kategorija živoga i neživoga kod zamjenica-veznika *koji* i *kakav* (Silić, 2006). Osim toga „pridjeve će i zamjenice na *-ov/-ev* i *-in* sklanjati po modelu sklonidbe određenih pridjeva.“ (Silić, 2006: 70).

Što se tiče tvorbene razine, administrativno-poslovni funkcionalni stil pripada grupi stilova koja uglavnom ne stvara nove tvorenice (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

Na sintaktičkoj razini „u administrativnim stilom pisanim tekstovima rečenice bi trebale biti kratke (tj. treba izbjegavati složene sintaktičke strukture).“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 255). Osim toga, „u administrativnome stilu treba voditi računa o položaju enklitike. Ona u pravilu dolazi na drugo mjesto u rečenici, odnosno iza prve naglašene riječi.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 255).

ADMINISTRATIVNO-POSLOVNI FUNKCIONALNI STIL			
Razina	Obilježje	Primjer	Pojašnjenje
Leksička razina	Administrativizmi		
	Posuđenice	<i>Kompjuter</i> umjesto <i>računalo</i>	Nepoželjno
	Sinonimi		Nepoželjno
	Klišejiziranost izraza	<i>Temeljem odluke, u prilogu se dostavlja</i>	Značajka stila, nepoželjno
	Pleonastičke sintagme	<i>kako i na koji način, duljina trajanja</i>	Nepoželjno
	Frazemi	<i>crno tržište, uložiti prigovor</i>	Nepoželjna značajka
Morfološka razina	Navesci	<i>Vašega grada, redovitoga radnog dana</i>	Poželjno
	Skлонidba brojeva	<i>Dvojica, dvije, dvoje</i>	Poželjno
	Zamjena punoznačnih glagola poluznačnima i	<i>Obavlja se popis stanovništva</i> umjesto	U skladu s nominalnošću

	odglagolnim imenicama	<i>popisuje se stanovništvo</i>	
	Nerazlikovanje kategorija živog i neživog	<i>Kojeg umjesto koji, kakvog umjesto kakav</i>	Nepoželjna značajka
	Sklonidba pridjeva na -ov/-ev/-in kao određenih pridjeva	<i>Svi se sjećamo Radićevog govora umjesto Radićeva govora</i>	Nepoželjna značajka
Tvorbena razina	Novotvorenice	-	Uglavnom ne stvara
Sintaktička razina	Kratke rečenice	<i>Hrvatski sabor će o tome raspravljati na sljedećoj sjednici.</i>	Bez složenih sintaktičkih struktura, poželjno
	Stilski neobilježen red riječi	<i>Poreznoj prijavi treba priložiti ove isprave</i>	Subjekt prethodi predikatu i objektu, poželjno
	Položaj zanaglasnice	<i>Hrvatski će sabor o tome raspravljati na sljedećoj sjednici.</i>	Na drugom mjestu ili odmah iza prve naglašene riječi

Tablica 4. Obilježja administrativno-poslovnoga funkcionalnog stila prema razinama⁵

1.5. KNJIŽEVNOUMJETNIČKI FUNKCIONALNI STIL

„Književnoumjetnički stil kao termin nastao je u okrilju funkcionalne stilistike, prema potrebi imenovanja svih funkcija standardnoga jezika, pa i one osobite funkcije kojom se jezik ostvaruje u književnoumjetničkoj komunikaciji.“ (Josić, 2010: 29). „Književnoumjetnički funkcionalni stil jest najslobodniji i najindividualniji funkcionalni stil standardnog jezika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233). To znači da „sve što je u tekstu namjerno upotrijebljeno, nije pogrešno“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233). U odnosu prema standardnojezičnoj normi ovaj je funkcionalni stil najslobodniji, odnosno „norma ga upravo ničim ne obvezuje, tim se stilom u prvome redu izražava individualnost.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233).

⁵ Svi primjeri u tablici preuzeti su iz Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) i Silić (2006).

„Jezična se pravila u književnoumjetničkome stilu ne distanciraju od izvanjezične stvarnosti onako kako se distanciraju jezična pravila u drugim funkcionalnim stilovima.“ (Silić, 2006: 106). „U njemu je sve moguće, od pravopisne do sintaktičke i leksičke razine. On može po potrebi uzimati iz bilo kojega funkcionalnog stila.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233). „Književnik će uzeti u obzir i riječi i njihova (društvom) utvrđena značenja, ali će ih staviti u odnose u kojima će se pojaviti nova (društvom (još) neutvrđena) značenja.“ (Silić, 2006: 102).

1.5.1. Obilježja književnoumjetničkoga funkcionalnog stila

Na leksičkoj razini, književnoumjetnički funkcionalni stil karakteriziraju poetizmi, tuđice te strane riječi i predstavljaju jedno od glavnih obilježja stila (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Osim toga, „književno djelo može biti čitavo pisano na dijalektu ili se dijalekt može povremeno upotrebljavati u svrhu karakterizacije likova.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 235). Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) ističu kako se u književnoumjetničkom funkcionalnom stilu često pojavljuju i frazemi, poslovice i sl. Isto tako, odnos prema sinonimima je pozitivan, odnosno sinonimi su u književnoumjetničkom funkcionalnom stilu poželjni jer „obogaćuju jezik“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 293). Još jedna značajka književnoumjetničkoga funkcionalnog stila jest i „uporaba *stilskih* sredstava koja određuju način pisanja i stil književnog djela.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 237). Neke su stilske figure: alegorija, asonanca, oksimoron, usporedba, retoričko pitanje i sl. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

Na morfološkoj se razini može promatrati uporaba navezaka koja je u ovome stilu slobodna, a slična je situacija i sa sklanjanjem brojeva (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Osim toga, „u književnoumjetničkom stilu najrazvedeniji je sustav glagolskih vremena (uporaba svih glagolskih vremena uključujući aorist, imperfekt, pluskvamperfekt, kondicional II. koji su rijetki u drugim funkcionalnim stilovima).“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 237).

Što se tiče tvorbene razine, književnoumjetnički funkcionalni stil pripada grupi stilova koji „se služe tvorbenim mogućnostima te potiču stvaranje novih tvorenic.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 294). Zbog posebnog odnosa prema normi, u ovome su stilu „prihvatljivi i nerealni gramatički oblici.“ (npr. *žirafnuti* u pjesmi Paje Kanižajaja)“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 233).

U ovome se stilu na sintaktičkoj razini pojavljuju i veoma složene sintaktičke strukture, ali i posve kratke rečenice. Također, moguće je (i često) pisanje tekstova bez *pravilne* uporabe interpunkcijskih znakova (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

KNJIŽEVNOUMJETNIČKI FUNKCIONALNI STIL			
Razina	Obilježje	Primjer	Pojašnjenje
Leksička razina	Poetizmi	<i>Cjelov, plam</i>	Poželjno
	Tuđice	<i>Aptaht, feldvebel</i>	Poželjno
	Dijalektalizmi	<i>Vsaki, kakti</i>	Poželjno
	Frazemi	<i>Pala čoviku sikira u med</i>	Poželjno
	Sinonimi	<i>Majka – mama</i>	Poželjno
	Uporaba stilskih sredstava	<i>Zimsko ljetovanje</i> (oksimoron)	Poželjno
Morfološka razina	Navesci	<i>Suvremenoga</i>	Slobodna uporaba
	Sklonidba brojeva	<i>Dvojica, dvije, dvoje</i>	Slobodna uporaba
	Uporaba svih glagolskih vremena	<i>Dogodilo se, začuh, se bjelesala, zastadoh</i>	Poželjno
Tvorbena razina	Novotvorenice	<i>Žirafnuti, metloboj</i>	Poželjno
Sintaktička razina	Uporaba interpunkcije		Slobodna
	Položaj zanaglasnice		Slobodan

Tablica 5. Obilježja književnoumjetničkoga funkcionalnog stila prema razinama⁶

⁶ Svi primjeri u tablici preuzeti su iz Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) i Silić (2006).

2. **NORMATIVNOST U HRVATSKOME JEZIKU**

„Norma je temeljna značajka standardnoga jezika. Ona prati unutarnje promjene jezika i usklađuje ih s vanjskim promjenama.“ (Silić, 1999: 282). Prema tome, norma je dinamična, a ne statična. „Norma je uvjetovana s jedne strane sustavom i s druge strane govorom, realizacijom sustava (...) Norma ne prihvaća sve što se ostvaruje u govoru niti govor uvijek ostvaruje normu. (...) Standard je normirani govor. Norme osiguravaju kontinuitet i stabilnost standardnog jezika.“ (Barić et.al, 1999: 48).

„Hrvatski je jezik (...) normativno uređen i kodificiran, prema tome nema apsolutno nikakve dvojbe da idiom javne komunikacije treba biti standardni idiom.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 20). Osim toga, „standardna norma određuje što je u jeziku stilski neutralno i stoga neobilježeno. (...) To je opće načelo na kojemu počiva svaka jezična standardnost.“ (Katičić, 1999: 297). „Norma određuje pravilnost jezičnih jedinica u standardnome jeziku i pravilnost jezičnih jedinica u kojemu od funkcionalnih stilova standardnog jezika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 37). Zato su na početku obrađeni svi funkcionalni stilovi pojedinačno te su razgraničena njihova poželjna i nepoželjna obilježja. Norma standardnoga jezika obuhvaća jezik na svim njegovim razinama, a to su: fonološka razina, morfološka razina, tvorbena razina, sintaktička razina, leksička razina, pravopisna razina i naglasna razina (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). „Razlike među pojedinim diskursima javne komunikacije (baš kao i među pojedinim funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnoga jezika) prije svega se javljaju na leksičkoj i semantičkoj razini dok na pravopisnoj, pravogovornoj, gramatičkoj, morfološkoj ili sintaktičkoj u pravilu nema bitnih razlika.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 20).

Zbog ograničenosti istraživačkog materijala, tvorbena razina neće se istraživati, a pravopisna i naglasna razina neće biti obrađene niti u teorijskom niti u istraživačkom dijelu rada.

Kada se govori o standardnojezičnoj normi često se ističe njezina nestabilnost, do koje dolazi svaki puta kada postoji nekakva dvojba. Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 38) navode šest najčešćih razloga koji dovode do nestabilnosti norme:

1. *Norma je nestabilna jer nam priručnici ne daju jasan odgovor.*
2. *Norma je nestabilna jer je dopušteno više mogućnosti.*
3. *Norma je nestabilna jer je nelogična i nedosljedna.*
4. *Norma je nestabilna jer se priručnici razlikuju.*

5. *Norma je nestabilna jer nije u skladu s praksom u drugim strukama.*

6. *Norma je nestabilna jer se u praksi najčešće ne provodi.*

Nestabilnost norme primijećena je u analiziranim emisijama, posebno na fonološkoj i leksičkoj razini. Najviše primijećenih odstupanja karakterizira se kao obilježje razgovornoga funkcionalnog stila pa se može zaključiti kako se pod utjecajem toga stila norma sve više zanemaruje – norma govori jedno, ali u praksi se radi drugo.

2.1. FONOLOŠKA RAZINA

Fonološka se razina bavi glasovnim promjenama. „Glasovne promjene jesu zamjene jednoga glasa ili skupa glasova drugim glasom ili skupom glasova.“ (Frančić, Petrović, 2013: 99). Detaljnije se može reći da su „zamjenjivanje samoglasnika, suglasnika, suglasničkih skupina, nultog elementa, sloga na granici osnove i nastavka, na granici prefiksa i osnove, na granici osnove i sufiksa i unutar osnove...“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 55). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), postoji veći broj glasovnih primjena, ali u ovome će se radu pojasniti samo one glasovne promjene kod kojih se primjećuju odstupanja (jotacija, jednačenje po zvučnosti i nepostojano *a*).

1. Jotacija

Na fonološkoj razini, a posebno u razgovornome funkcionalnome stilu, pojavljuju se poteškoće pri provođenju jotacije. Spomenute poteškoće, odnosno odstupanja, pokazala su se i u istraživanju.

„Jotacija je glasovna promjena koja nastaje kada se palatal *j* združi s nepalatalom ispred sebe i u tome stapanju nastane palatal.“ (Frančić, Petrović, 2013: 104). „Kad se nađu ispred *j*, nepalatalni suglasnici *k, g, h, c, t, d, s, z, l, n*, zamjenjuju se palatalnim suglasnicima *č, ć, đ, lj, nj, š, ž*, a suglasnici *p, b, m, v, f* zamjenjuju se skupovima *plj, blj, mlj, vlj, flj*. *L* koje se umeće između tih glasova i glasa *j* naziva se epentetsko *l*.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 55). Na primjer, *list – lišće* ili *kapati – kapljem* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) jotacija se provodi u:

- komparativu pridjeva i priloga (npr. *žut – žući*)
- instrumentalu jednine imenica ženskoga roda i sklonidbe (npr. *krv – krvlju*)
- prezentu (npr. *vikati – vičem*)
- tvorbi: ispred sufiksa *-janin, -jar, -jast* (npr. *Rijeka – Riječanin*).

2. Jednačenje po zvučnosti

Istraživanje fonološke razine pokazalo je kako se kod glasovne promjene *jednačenje po zvučnosti*, glasovna promjena u govornoj praksi ponekad ne provodi. Takvi su primjeri pronađeni u govoru koji je obilježen elementima razgovornoga funkcionalnog stila.

„Jednačenje glasova po zvučnosti jest glasovna promjena koja obuhvaća dva šumnika različita po zvučnosti kada se nađu jedan do drugoga.“ (Frančić, Petrović, 2013: 99). Jednačenje se odvija po principu da se prvi suglasnik mijenja ovisno o drugomu, odnosno „ako se zajedno nađu dva suglasnika od koji je prvi zvučan, a drugi bezvučan, zvučni se suglasnik mijenja u bezvučni“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 57), a isto vrijedi i u obrnutom slučaju. Na primjer, *rob – ropstvo* ili *golub – golupčić* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

3. Nepostojano a

Istraživanje fonološke razine pokazalo je kako se kod glasovne promjene *nepostojano a*, glasovna promjena u praksi povremeno ne provodi. Ovo *neprovođenje glasovne promjene* obilježje je razgovornoga funkcionalnog stila.

„Nepostojano a povijesno je uvjetovana glasovna promjena jer je prouzročena gubitkom nekadašnjih poluglasova.“ (Frančić, Petrović, 2013: 101). „Riječ je o glasu a koji se pojavljuje samo u nekim oblicima imenskih riječi.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 60). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), nepostojano a pojavljuje se u genitivu imenica muškoga roda, u genitivu imenica ženskoga roda koje završavaju na suglasnički skup te u pridjevnim riječima. Na primjer, *rubac – rupca*, *kruška – krušaka*, *takav – takva*.

2.2. MORFOLOŠKA RAZINA

2.2.1. Imenice

„Imenice se u tradicionalnoj gramatici određuju kao riječi kojima se imenuju stvari, bića i pojave.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 66). „Njima imenujemo pojavnosti izvanjskoga svijeta i našega unutarnjeg doživljavanja.“ (Frančić, Petrović, 2013: 113). Gramatičke značajke imenica uključuju sedam padeža (jednine i množine), jedan rod (muški, ženski ili srednji) te broj (jednina ili množina). Osim takvih, „prototipnih imenica“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 66), „neke imenice upotrebljavaju se samo u jednini (...) i nazivaju se singularia tantum“, a „neke se imenice upotrebljavaju samo u množini (...) i nazivaju se pluralia tantum.“ (Frančić, Petrović, 2013: 113).

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), neke poteškoće standarda koje se odnose na imenice su:

- problemi provođenja glasovnih promjena
- problemi kraćenja i duljenja *jata* u oblicima imenica i njihovim izvedenicama
- problemi sklonidbe koja je uvjetovana zadnjim glasom osnove
- problemi imenica koje imaju višestruke oblike u nekim padežima.

2.2.2. Glagoli

„Glagoli se tradicionalno određuju kao riječi koje označuju radnju, stanje ili zbivanje.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 106). „Glagoli se sprežu (konjugiraju), tj. mijenjaju kroz tri lica jednine i množine.“ (Frančić, Petrović, 2013: 152). Kategorije za određivanje glagola su vrijeme (prošlo, sadašnje, buduće), lice (prvo, drugo, treće), broj (jedinina ili množina), vid (nesvršeni i svršeni), prijelaznost (neprijelazni i prijelazni) te način (izjavnost, zapovjednost, uvjetnost) (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Neke poteškoće standarda koje su se pojavile u istraživanju, a odnose se na glagole su:

- kondicional I.

„Kondicional I. tvori se od nenaglašenog aorista glagola *biti* i glagolskog pridjeva radnog.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 106). Često se u svim licima, pogrešno, upotrebljava oblik *bi*, umjesto *bih*, *bismo* i sl.

- pravi povratni glagoli

„Postoji skupina glagola koji su pravi povratni glagoli, što znači da se ne mogu pojaviti bez povratne zamjenice *se*.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 109). Takvi su glagoli *brinuti se* i *odmarati se*, koji se često pojavljuju bez povratne zamjenice. S druge strane, postoje i glagoli koji nisu povratni, ali se često upotrebljavaju kao povratni, odnosno, nepotrebno i pogrešno im se dodaje povratna zamjenica *se*. Na primjer *sjesti se* i *ustati se*, umjesto *sjesti* i *ustati* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

- punoznačni glagol ili nepunoznačni glagol i glagolska imenica

„Često se, osobito u administrativnome i znanstvenome stilu, umjesto punoznačnoga glagola upotrebljava nepunoznačni glagol i glagolska imenica.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:

112). Osim toga, ističu i kako „to nije oznaka njegovana standardnog jezika i ne može se smatrati poželjnom značajkom kojega od njegovih funkcionalnih stilova“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 112) već se treba promatrati kao pogreška. Sljedeća tablica prikazuje neke primjere pogrešne uporabe i ispravni oblik:

POGREŠNO	ISPRAVNO
Izvršiti uplatu	Uplatiti
Postaviti pitanje	Pitati
Uzeti u razmatranje	Razmotriti

Tablica 6. Prikaz nekih konstrukcija nepunoznačni glagol + glagolska imenica i ispravnog oblika (punoznačni glagol)

2.2.3. Pridjevi

„Pridjevi se tradicionalno označuju kao riječi koje izražavaju svojstva imenica.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 114). „Imaju dvije vrste promjene – sklonidbu (deklinaciju) i stupnjevanje (komparaciju).“ (Frančić, Petrović, 2013: 129). Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) pridjeve dijele na opisne, gradivne, posvojne i odnosne pridjeve, a određuju se prema rodu, broju, padežu i stupnju (pozitiv, komparativ, superlativ). Neke poteškoće standarda koje su se pojavile u istraživanju, a odnose se na pridjeve su:

- određeni i neodređeni pridjevi

„Neodređeni pridjevi rabe se uz imenicu koja označuje predmet koji je sugovornicima u komunikaciji nepoznat, još nespomenut.“ (Frančić, Petrović, 2013: 129-130). S druge strane, „određeni pridjevi rabe se uz imenicu koja označuje predmet koji je sugovornicima u komunikaciji poznat, već spomenut.“ (Frančić, Petrović, 2013: 130). „Neodređeni i određeni pridjevi razlikuju se u sklonidbi muškog i srednjeg roda jednine, neodređeni se pridjevi sklanjaju prema imeničkoj sklonidbi, a određeni prema posebnoj pridjevno-zamjениčnoj sklonidbi.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 115-116). Sljedeća tablica prikazuje primjer sklonidbe određenog i neodređenog pridjeva:

	NEODREĐENI	ODREĐENI
N	Zelen, dobar	Zeleni, dobri
G	Zelena, dobra	Zelenog(a), dobrog(a)
D	Zelenu, dobru	Zelenom(u/e), dobrom(u/e)

A	Zelen, dobar	Zeleni, dobri
V	-	Zeleni, dobri
L	Zelenu, dobru	Zelenom(u/e), dobrom(u/e)
I	Zelenim, dobrim	Zelenim

Tablica 7. Prikaz sklonidbe neodređenih i određenih pridjeva

2.2.4. Zamjenice

„Gramatike se uglavnom slažu da su zamjenice riječi koje zamjenjuju druge imenske riječi te da se njima označuju predmeti, bića, svojstva i količine“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 122), „ali ih ne imenuje.“ (Frančić, Petrović, 2013: 137). Zamjenice se dijele prema funkciji (imeničke i pridjevne) i prema značenju (osobne, posvojne, povratne, pokazne, upitne, odnosne i neodređene). „Zamjenice imaju kategorije lica, roda i padeža,“ ali to se ne odnosi na sve već samo na prototipne zamjenice (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 123). Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) tvrde kako je niz jezičnih problema povezan sa zamjenicama. Neke poteškoće standarda koje su se pojavile u istraživanju, a odnose se na zamjenice su:

- naglašeni i nenaglašeni oblici

Osobne zamjenice karakterizira razlikovanje naglašanih i nenaglašanih oblika te promjena osnove u sklonidbi (supletivnost) (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). „Nenaglašeni oblici javljaju se u G, D, A jd. i mn.“ (Frančić, Petrović, 2013: 137). „Postoje pravila koja određuju kada se upotrebljava naglašeni, a kada nenaglašeni oblik zamjenice, ali ta se pravila danas sve više krše. Na primjer, „za akuzativ nenaglašene zamjenice ženskoga roda (...) tradicionalno je pravilo bilo da je nenaglašeni oblik akuzativa zamjenice *ona je*, a da se oblik *ju* upotrebljava samo ispred oblika *je* pomoćnog glagola *biti* (*on ju je*).“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 124).

- povratna zamjenica

„Povratnu zamjenicu u dativu, nenaglašeni lik *si*, ne treba upotrebljavati uz neprijelazne glagole (...) i uz prijelazne glagole koji svojim sadržajem označuju namijenjenost subjektu.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 127). Ovaj bi se oblik trebao upotrebljavati u situacijama kada znači „jedno drugome“ ili kao nadopuna modalnim glagolima. Osim toga,

„povratnom zamjenicom u dativu izbjegava se dvoznačnost i nerazumljivost.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 127).

- neodređene zamjenice

„Neodređenim zamjenicama *nitko, gdjetko, itko, koješta* itd. izriče se što općenito, neodređeno ili odrično. One nastaju dodavanjem riječi ili predmetaka koje upitno značenje pretvaraju u neodređeno.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 129). Problemi kod ovih zamjenica najčešće se pojavljuju u skupinama koje čine prijedlog i neodređena zamjenica koja počinje negacijom *-ni*. Na primjer, kaže se *Ne svadam se s nikim*, umjesto *Ne svadam se ni s kim* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

2.2.5. Brojevi

„Brojevi su vrsta riječi kojom označujemo koliko čega ima ili koje je po redu.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 131). Prema tome, brojevi se dijele na glavne brojeve, koji odgovaraju na pitanje koliko čega ima, i na redne brojeve, koji odgovaraju na pitanje koji je po redu. Nekoliko je podjela brojeva koje u ovome radu nećemo navoditi. Navest ćemo samo podjelu na promjenjive i nepromjenjive brojeve. Neke poteškoće standarda koje su se pojavile u istraživanju, a odnose se na brojeve su:

- sklonidba brojeva

Promjenjivi su brojevi *jedan, dva, tri* i *četiri*, a ostali su brojevi nepromjenjivi. Promjenjivi znači da se sklanjaju, npr. *dvaju dječaka, trima djevojčicama* i sl. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). „Sklanjaju se i glavni i redni brojevi.“ (Frančić, Petrović, 2013: 146). Problem kod sklonidbe brojeva jest da se u praksi brojevi često ne sklanjaju pa se piše/govori *dva ugovora* umjesto *dvaju ugovora* i sl. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Sapunar Knežević i Togonal (2012: 25) ističu kako se brojevi ne sklanjaju (ili pogrešno sklanjaju) najviše u razgovornom i novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu te da se to posebno „odnosi na deklinaciju broja dva, a rjeđe na brojeve 1, 3 i 4.“

2.2.6. Prilozi

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 143), „prilozi su najheterogenija vrsta riječi,“ a kategorizirani su tako jer postoji nekoliko podjela i vrsta priloga. „Prilozi su nepromjenjiva vrsta riječi koja se prilaže glagolima ili pridjevima kako bi se dopunilo ili pobliže odredilo njihovo značenje (mjesno, vremensko, načinsko, uzročno, posljedično, količinsko).“ (Frančić,

Petrović, 2013: 164). Odnosno, opisuju okolnosti u kojima se radnja odvija (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Što se tiče priloga, jedino odstupanje od standarda koje je pronađeno istraživanjem odnosi se na razlikovanje priloga *van* i *vani*.

- Van / vani

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) prilozi *van* i *vani* nemaju isto značenje i uporabu. „Naime, često je pogrešno upotrebljavan prilog *vani* umjesto priloga *van*. *Van* označuje cilj ili smjer dok *vani* označuje mjesto.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 145). Na primjer, na pitanje *Gdje si bio?* odgovaramo *Vani*.

2.2.7. Prijedlozi

„Prijedlozi su riječi kojima se označuju odnosi među bićima, stvarima i pojavama u najširem smislu riječi, tj. koje izriču različite odnose između onoga što označuju imenice ili zamjenice.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 149). „Iza prijedloga uvijek dolazi riječ u nekome padežu, osim u nominativu i vokativu.“ (Frančić, Petrović, 2013: 165). Neke poteškoće standarda koje su se pojavile u istraživanju, a odnose se na prijedloge su:

- od

„U suvremenome se standardnom jeziku upotreba posvojne konstrukcije s genitivom s prijedlogom *od* ograničuje na neživog posjetitelja.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 154), ali nije poželjna kod izražavanja pripadanja živomu posjedovatelju. Na primjer, moguće je reći *čep od boce*, ali konstrukcije kao *kuća od Marka* uvijek treba zamijeniti konstrukcijom *Markova kuća* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

- s(a)

„Prijedlog *s(a)* s instrumentalom najčešće označuje društvo (...), način (...) i vrijeme (...)“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005:155), a u izricanju sredstva prijedlog se izostavlja. Odnosno, ispravno je reći *Došao je vlakom* (sredstvo), umjesto *Došao je s vlakom*, ali ispravno je i *Putovao sam s kolegom* (društvo) (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

- ispred

„Prijedlog *ispred* često se pogrešno upotrebljava tako da znači zastupanje, tj. umjesto prijedloga *uime*.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 152). Na primjer, „govorio je ispred dijaspore“ treba glasiti „govorio je uime dijaspore“.

2.2.8. Veznici

„Veznici su nepromjenjive riječi kojima se povezuju riječi, skupine riječi i rečenice. S uporabom pojedinih veznika povezani su neki normativni problemi.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 158). Što se tiče veznika, jedino odstupanje od standarda koje je pronađeno istraživanjem odnosi se na veznik *s obzirom na to da*.

- S obzirom na to da

Veznik *s obzirom na to da* uvijek se mora upotrebljavati u točnom tom obliku. „Pogrešna je uporaba uzročne vezničke skupine *s obzirom na to da* u pokraćenom obliku – *obzirom da ...* ili *s obzirom da...*“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 161).

2.2.9. Čestice

„Čestice (*ne, evo, eto, eno, god, li, zar*) iskazuju stav govornika o onome o čemu se govori; upotrebljavaju se u oblikovanju neke tvrdnje.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 162). Jedina čestica primijećena u istraživanju jest čestica *li* pa se nju dodatno pojašnjava.

- Li

„Čestica *li* može služiti za pojačavanje značenja (...) i za oblikovanje upitnih rečenica. Često se uz česticu *li* pogrešno upotrebljava čestica *da* (*da li* umjesto *je li*).“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 162). Tako na primjer, „*da li me čuješ*“ treba zamijeniti s „*čuješ li me*“ i sl.

2.2.10. Pleonazam

„Pleonastične se sintagme sastoje uglavnom od dviju punoznačnih riječi u kojih značenje jedne riječi pokriva značenje druge riječi, npr. *sici dolje*.“ (Frančić, Petrović: 2013: 207).

„Pleonazam nastaje razvijanjem i širenjem iskaza tako da se postojećim riječima i izrazima dodaju istoznačnice ili bliskoznačnice.“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 41). Prema Hudeček, Lewis i Mihaljević (2011) razlikujemo neosviješteni i stilski pleonazam. „Neosviješteni je pleonazam stilski pogreška i standardnojezični problem, a stilski je pleonazam osviješten, namjeran i svrstava se u stilske figure.“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 43). U ovome ćemo se radu baviti samo neosviještenim pleonazmom.

„Tvorbena pleonazmi, tj. pleonastične riječi, nužno su tvorenice u kojima je isto značenje sadržano u tvorbenome formantu i korijenu riječi ili u domaćemu i stranome tvorbenom formantu.“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 50). Takve se riječi mogu podijeliti u

nekoliko skupina: glagolski pleonazam (*nadopuniti, iskopirati*), pridjevni pleonazam (*najoptimalniji, ispečen*), imenični pleonazam (*obadvojica, proširivanje*) i priložni pleonazam (*najoptimalnije, sveukupno*) (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011).

2.3. TVORBENA RAZINA

S obzirom na to da funkcionalni stilovi koji su osnova ovoga rada (novinarsko-publicistički i razgovorni funkcionalni stil) uglavnom ne stvaraju novotvorenice, tvorbenoj se razini neće posvetiti previše pozornosti.

Tvorbena razina normativnosti hrvatskoga jezika bavi se stvaranjem novih riječi. „Kad se u jeziku pojavi potreba za novom riječju, ta se riječ može preuzeti iz kojega stranog jezika ili se može tvoriti odgovarajuća hrvatska riječ.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 164). Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 164), norma u pravilu prednost daje domaćim riječima, ali ako se i preuzme strana riječ „preporuča se da se od nje tvore tvorenice hrvatskim tvorbenim postupcima, a ne ponovnim preuzimanjem strane riječi (npr. od posuđenice *bakterija* tvori se hrvatskom tvorбом *bakterijski*, a ne preuzima se strani pridjev *bakterijalan*...).“

2.4. SINTAKTIČKA RAZINA

„Sintaksa proučava rečenično ustrojstvo, odnose među rečeničnim jedinicama, odnosno pravila prema kojima se riječi (najmanje sintaktičke jedinice) nižući slažu u sintagme, rečenice i tekst.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 181). Sastavnice sintagme mogu biti u „odnosima gramatičke (sročnost, rekcija, pridruživanje) ili funkcionalne (atributne, objektne, adverbijalne) zavisnosti.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 181). Što se tiče reda riječi u rečenici, on može biti stilski neobilježen ili stilski obilježen (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Sljedeće natuknice opisuju odstupanja koja su se pojavila u istraživanju.

- Položaj zanaglasnice

„Enklitika (naslonjenica, zanaglasnica) nema vlastitog naglaska, naslanja se na naglašenu riječ ispred sebe te s njom tvori izgovornu i naglasnu cjelinu.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 181-182). Zanaglasnica teži biti što bliže početku rečenice, ali ne može biti na prvome mjestu ili ispred prve naglašene riječi kao niti iza bilo kakve stanke, zgrade ili dulje skupine.

„U pravilu stoji na drugome mjestu u rečenici, odnosno iza prve naglašene riječi s kojom čini naglasnu cjelinu.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 182).

- Posvojni genitiv / posvojni pridjev

„Pod utjecajem gramatike engleskoga jezika u hrvatskom se jeziku upotrebljava imenica u nominativu na mjestima gdje bi trebala stajati imenica u genitivu te odnosni ili posvojni pridjev.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 25). „Genitivni izraz koji znači pripadnost (*red vožnje*) treba, kad je god to moguće, zamijeniti posvojnim pridjevom (*vozni red*). Mijenja li zamjena značenje izraza, ostavljamo ga nepromijenjenim.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 183). U skladu s tim, *broj telefona* trebalo bi zamijeniti izrazom *telefonski broj*, ali izraz *praznik rada* ne treba mijenjati izrazom *radni praznik* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

- Sročnost ili kongruencija

„Sročnost je slaganje riječi s drugom riječju u rečenici prema rodu, broju, licu i padežu“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 184) pa ćemo reći *ukusan zalogaj* ili *privlačna djevojka*, a ne *ukusno zalogaj* ili *privlačni djevojka*. Iznimka u provođenju sročnosti jest upotreba zamjenice *Vi* iz poštovanja. „Kad se zamjenica *Vi* upotrebljava kao izraz poštovanja, predikat je uvijek u množini muškoga roda, bez obzira na to odnosi li se na mušku ili žensku osobu“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 184), zbog toga je ispravno reći *Gdje ste kupili kaput?*, a ne *Gdje ste kupila kaput?* (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

- Pleonazam

Prema Hudeček, Lewis i Mihaljević (2011), razlikujemo nekoliko vrsta pleonazama na sintaktičkoj razini, a to su: pleonastične sveze, veznički pleonazmi, pleonastični niz te pleonastične rečenice. Pleonastične sveze ili višerječni pleonazmi najčešće se pojavljuju zato što je jedna od sastavnica već višerječna, a „to je posebno slučaj kod povratnih glagola, npr. *popeti se (gore)*.“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 57). Veznički pleonazmi također se često pojavljuju, posebno uz imenice *mjesto*, *vrijeme*, *namjera* i sl. Na primjer, *čitavo (to/ono) vrijeme* ili *s namjerom da* (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011). „U pleonastični niz mogu biti povezni sinonimi s pomoću zareza te veznika *i* ili *ili*“, na primjer *Stalno me pitaju zašto i zbog čega* (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 60). Pleonastične su rečenice one rečenice u kojima se obavijesti ponavljaju, a tu je najčešće riječ o „nepotrebnome udvajanju istovrsnih ili usporedivih (...) dijelova.“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011: 62).

2.5. LEKSIČKA RAZINA

„Leksik hrvatskoga standardnog jezika ukupnost je njegovih leksema (riječi).“ (Frančić, Petrović, 2013: 198). „Najveće probleme normi standardnoga jezika pričinja leksik, prije svega zato što je on najviše podložan promjenama i što je u njemu najviše onoga što je izvanjezične naravi, pa zato traži specifične načine integracije u standardni jezik.“ (Silić, 1999: 286). „Leksička norma mora procijeniti kojoj riječi dati prednost pred drugom, istoznačnom riječju, koje istoznačne riječi vrijednosno izjednačiti, koje od istoznačnih riječi isključiti iz standardnog leksika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 190). Prema Silić (1999), evolucijom jezika omogućeno je da komunikacijski različit sadržaj ima i različit izraz, a „time čovjekova misao biva preciznija, a komunikacija racionalnija, ekonomičnija, svrhovitija i učinkovitija.“ Važno je i naglasiti kako leksička norma „pri davanju prednosti kojoj riječi na račun njezine istoznačnice“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 190) mora voditi računa o različitim normativnim načelima.

2.5.1. Jezično posuđivanje

Jezično se posuđivanje događa od najranijih vremena zato što „govornici jednog jezika nikad nisu posve izolirani od govornika drugih jezika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 206). Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 206) jezično posuđivanje definiraju kao „svako preuzimanje neke jezične jedinice iz jednog jezika u drugi“. „Najčešće se posuđuju riječi, ali mogu se posuđivati i jedinice manje od riječi (npr. sufiksi) te jedinice veće od riječi (npr. sintagme ili čitave sintaktičke konstrukcije).“ (Frančić, Petrović, 2013: 200).

„Posuđenice se dijele prema jeziku iz kojega potječu. Latinizmi su riječi latinskog podrijetla, grecizmi grčkoga, germanizmi njemačkoga, hungarizmi mađarskoga, (...) anglizmi engleskoga (...) itd.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 208). Zbog snažnog utjecaja engleskoga jezika na novinarsko-publicistički i razgovorni funkcionalni stil (ali i sve ostale), ovaj će se rad baviti posuđenicama samo iz toga jezika. „Prodor engleskoga jezika u hrvatski prilično je općenit, što će reći da je manje-više zahvatio sve funkcionalne stilove.“ (Barbarić, 2011: 95).

Sapunar Knežević i Togonal (2012: 28) ističu kako su mediji ključni čimbenici popularizacije anglizama i engleskih riječi koje su „preplavile publicistički diskurs i u pisanim i u elektroničkim medijima.“ „Upravo je neprilagodba stranih leksema (a potom i njihova iskrivljena uporaba, poglavito u publicističkom diskursu) hrvatskome standardnome jeziku

jedan od temeljnih problema današnjeg hrvatskog jezika.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 23). Strane se riječi u praksi ne razlikuju od posuđenica, a „takve jezične pojave, koje su upravo mediji nametnuli i promovirali, oskvrnjaju i jezik davatelj (...) i jezik primatelj, pošto nisu prošle proces prilagodbe hrvatskome standardnome jeziku.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 23).

- Anglizmi u hrvatskome jeziku

„Anglizam je riječ preuzeta iz engleskog jezika koja je u većoj ili manjoj mjeri prilagođena hrvatskome sustavu.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 213). U novije se vrijeme sve više primjećuje količina anglizama (posebno neprilagođenih anglizama) koja ugrožava hrvatski jezik, jer se *anglizacija* hrvatskog jezičnog korpusa „ne očituje samo na leksičkoj razini, već i na gramatičkoj, morfološkoj, semantičkoj, ali i pravopisnoj razini.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 22). Za neke su autore engleske riječi postale dijelom hrvatskoga jezika (Nikolić-Hoyt u Barbarić, 2011). Osim što su anglizmi česti u novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu, s lakoćom ulaze i u ostale funkcionalne stilove, a Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 215) ističu kako se više „i ne vodi računa o tome postoji li ili ne postoji odgovarajuća riječ u hrvatskome jeziku nego se polazi od pretpostavke da je sve što je englesko bolje, otmjenije, preciznije, pametnije.“ Taj se problem također najviše primjećuje u pojedinim strukama kao što su računalstvo, moderna glazba, ali i u novinama namijenjenima mladeži (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Osim toga, „često problem nije u tome da se pronađu odgovarajuće zamjene, nego da se te zamjene počnu upotrebljavati u praksi, u prvome redu u medijima“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 215), jer „upravo su raznovrsni medijski komunikacijski kanali odigrali posredničku ulogu između engleskog jezika, kao dominantnog komunikacijskog koda globaliziranoga svijeta, i primatelja poruke koju su ti isti mediji odašiljali primateljima na hrvatskom jezičnom i govornom području, ne vodeći pritom računa o potrebi usklađivanja poruke sa zahtjevima hrvatske standardne norme.“ (Sapunar Knežević, Togonal, 2012: 22).

- Internacionalizmi

„Internacionalizmi (ili europeizmi) međunarodne su riječi, najčešće riječi grčkog i latinskog podrijetla, koje se nalaze u svim, mnogim ili bar u većini europskih jezika.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005: 211). Stavovi autora o internacionalizmima se razlikuju. Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 211) tvrde da se internacionalizmi ne trebaju upotrebljavati „tamo gdje postoji dobra hrvatska riječ“, dok Silić (2006:93) za internacionalizme kaže da su

oni jeziku potrebni te da su postali „činjenicom svakog civiliziranog nacionalnog jezika.“ Prema Katičić (1999), uporaba europeizama nameće se sama od sebe i donosi mnoge prednosti. „Ona uspostavlja veze, otvara vrata, olakšava sporazumijevanje, (...) olakšava uključivanje u civilizaciju kojoj pripadamo, omogućuje brzo snalaženje i jasnu identifikaciju naziva i pojmova.“ (Katičić, 1999: 302). S druge strane, Katičić (1999: 302) također ističe kako je takvo preuzimanje riječi površno i da treba težiti stvaranju hrvatskih naziva koji „potječu iz vlastite slavenske jezične baštine.“

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005: 212) smatraju kako je „grčevito protjerivanje internacionalizama“ opasno jer može dovesti do velikih pogrešaka zato što su se neki internacionalizmi i srodne hrvatske riječi funkcionalnostilski raspodijelili. Kao primjer navode *atmosfera* i *ozračje* jer iako je *ozračje* zastarjeli hrvatski naziv za *atmosfera*, danas više nema to značenje već se opisuje kao 'situacija ili okolnost'. (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

U današnjem svijetu mediji su postali izrazito velike institucije koje na nezamislive načine upravljaju javnim mišljenjem kao i slobodnom voljom pojedinca. Zbog toga, s obzirom na to da je jako teško utjecati na ono što mediji *govore*, korisno je proučiti način na koji to rade. U skladu s tim, postavlja se pitanje primjene hrvatskoga standardnoga jezika u javnoj komunikaciji, posebice zbog toga što ne postoji zakon koji ga određuje. Postoje jedino normativni priručnici, ali njihova primjena također nije propisana. Stoga je cilj istraživanja proučiti na kojoj se razini dva najveća hrvatska medija koriste hrvatskim standardnim jezikom s obzirom na to da imaju najveći utjecaj na populaciju, a u svrhu doprinosa razvoju jezične kulture.

3.2. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Nakon definiranja predmeta te cilja i svrhe istraživanja, postavljeno je šest hipoteza koje pretpostavljaju odnos prema standardnom jeziku novinara i voditelja emisija te njihovih gostiju.

1. U emisiji „Nedjeljom u 2“, u odnosu na emisiju „IN magazin“, manje je obilježja razgovornog funkcionalnog stila.
2. U emisiji „IN magazin“ najzastupljeniji je razgovorni stil, a u emisiji „Nedjeljom u 2“ publicistički funkcionalni stil.
3. Odstupanja od sintaktičke norme prisutna su u objema emisijama.
4. Jezično posuđivanje, posebice uporaba anglizama, zastupljenije je u emisiji „IN magazin“ nego u emisiji „Nedjeljom u 2“.
5. U objema emisijama gosti se više služe razgovornim stilom nego voditelji/novinari.
6. U objema se emisijama kod gostiju mogu čuti dijalektni oblici hrvatskog jezika.

3.3. PODATCI I UZORAK ISTRAŽIVANJA

Uzorak istraživanja čine epizode dviju različitih emisija s dviju različitih televizija. Prva odabrana emisija jest „Nedjeljom u 2“ koja se emitira na Hrvatskoj televiziji (HTV). Ta je emisija odabrana zbog dvaju razloga. Prvi je razlog što ta emisija tematizira relevantne aktualne teme pa ima veliku gledanost, a drugi je razlog u tome što se tu emisiju može promatrati kao uzorak za cjelokupnu Hrvatsku televiziju. Odnosno, ozbiljna emisija – ozbiljna televizija.

Emisija koja je odabrana za potrebe ovoga istraživanja emitirana je 13. prosinca 2020. godine, a gost je bio Hrvoje Bujas. Voditelj je emisije Aleksandar Stanković koji tu emisiju vodi od 2000. godine.

Druga je odabrana emisija „IN magazin“ koja se emitira na Novoj TV. Ta je emisija također odabrana zbog dvaju razloga. Prvi je razlog što je Nova TV najgledanija televizija u Republici Hrvatskoj pa se može zaključiti kako ima (jezični) utjecaj na najveći broj ljudi, a drugi je razlog što se ova emisija također može promatrati kao uzorak za cijelu televiziju na kojoj je nastala. Odnosno, komercijalna emisija – komercijalna televizija.

„Nedjeljom u 2“ traje skoro dvostruko dulje (55 minuta) nego „IN magazin“ (35 minuta) pa su zbog toga obrađene dvije epizode emisije „IN magazin“. Emisije koje su odabrane za potrebe ovoga istraživanja emitirane su 3. i 4. prosinca 2020. godine. Osim toga, „IN magazin“ nema samo jednog novinara, kao „Nedjeljom u 2“, već ima voditeljicu (u obje emisije to je bila Mia Kovačić) i nekoliko drugih novinarki čija se imena ne spominju tijekom emisije.

3.4. REZULTATI

Odstupanja pronađena istraživanjem podijeljena su po normativnim razinama i tablično su prikazana.

Radi lakše podjele, odstupanja pronađena u emisiji „Nedjeljom u 2“ bit će prikazana u tablicama plave boje, a odstupanja pronađena u emisiji „IN magazin“ u tablicama narančaste boje. Osim toga, posebno će se istaknuti odstupanja koja su ostvarili novinari (voditelji), jer su oni griješili manje nego gosti. Njihova će odstupanja biti označena zvjezdicom.

3.5. FONOLOŠKA RAZINA

ISPUŠTANJE OTVORNIKA		
Nedjeljom u 2		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Upoznat	Upoznati	Ako želite upoznat čoecka koji može napraviti od dreka lovu onda upoznajte Hrvoja Bujasa i to je to.
Smija	Smijao	Ja sam se smija sve do ono sljedeće, krenuli smo prema policijskoj stanici, al me onda

		pustio.
Al	Ali	Ja sam se smija sve do ono sljedeće, krenuli smo prema policijskoj stanici, al me onda pustio.
Reć	Reći	Pa ajmo reć da kad sam radio u APN-u, u pet sati, u pet i jednu minutu me više nije zanimalo što se tamo događa.
Posa	Posao	Imate ljude u javnom sektoru koji rade svoj posa , to su naše medicinske sestre, naši doktori, to su naši vatrogasci...
Kolko	Koliko	Pitanje je koliko bi emisija uopće bilo, kolko bi se u kulturu ulagalo da nema tog segmenta HRT-a.
Miljun	Milijun	To je skoro miljun i nešto, nekoliko stotina tisuća ljudi. Kad platite miljune poreza, na sve moguće...
Nekolko	Nekoliko	To je skoro milijun i nešto, nekolko stotina tisuća ljudi.
Došo*	Došao	Nije on sam došo tamo.
Četr	Četiri	...pa ako je pad šezdeset posto i više četr tišće kuna po zaposleniku.
Pričat	Pričati	Da li ćemo pričat sa Vladom i dalje?
Izvolte	Izvolite	Izvolte uhvatite se posla.
Miljarda	Milijarda	Ova Vlada dobiva iz Europske unije preko 24 miljarde eura u sljedećih deset godina. Već sada je dobila skoro dvije miljarde . Šta bi značilo miljarde više u hrvatskom proračunu.

		Govorimo o miljardama kuna...
--	--	--------------------------------------

Tablica 8. Primjeri ispuštanja otvornika (Nedjeljom u 2)

ISPUŠTANJE OTVORNIKA		
IN magazin		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Al	Ali	... al s vremenom sam se navikla. ... al' pogotovo sad pod pritiskom... ... al' nadam se evo da će bit za njih neki dobar dom... ... al' ove ptice želim kroz cijelu godinu.
Velka	Velika	Prvo sam se prestrašila, onda mi je poslije bila neka velka obaveza koju sam morala ispunit i ispunila sam je i sve je prošlo okej.
Ispunit	Ispuniti	Prvo sam se prestrašila, onda mi je poslije bila neka velka obaveza koju sam morala ispunit...
S	Su	Ne znam koje s' to bile tišće sati, izravno s kupcima i baš sa njezinim proizvodima.
Napunit	Napuniti	...i skoro će napunit četiri mjeseca...
Četri	Četiri	...i skoro će napunit četiri mjeseca...
Dat	Dati	Mislim da će se dat lako odgojiti i velim da su prekrasni karakteri. Vole dat do znanja da netko je blizu vrata.
Moć	Moći	...koji će im zapravo moć pružiti ono što njima treba.
Kak	Kako	Zapravo su vrlo aktivne i kak su dvije onda se puno igraju zajedno i skaču i trže i uzimaju nam šlape.

		...e naš kak ih sad volim.
Napravit	Napraviti	Moram si napraviti neki drugi fokus... ...nisi opće svjestan šta može ljudsko tijelo napraviti .
Radit	Raditi	Kat krenem raditi izlog ja napravim skicu...
Jest	Jesti	Volimo oba dvoje jest . Nije mi se to dalo ujutro jest .
Razveselit*	Razveseliti	Ja vjerujem da će se djeca razveseliti .*
Veselit*	Veseliti	To će sigurno veseliti klince.*
Nadupunit*	Nadopuniti	Još ću ih malo nadopunit .*
Prikazat	Prikazati	Što je trebalo sve skupa prikazati jedan dugi vremenski period u kojem je taj proizvod zapravo lider.
Trebo	Trebao	Trebo bi se zvat Mediteranel.
Zvat	Zvati	Trebo bi se zvat Mediteranel.
Bit	Biti	Mislim da kao glazbenik moram bit maksimalno fer i pošten i ne glumit ne hinit neakvo lažno veselje. Očekivali su da će ti bit posao od jedno godinu dana.
Glumit	Glumiti	Mislim da kao glazbenik moram bit maksimalno fer i pošten i ne glumit ne hinit neakvo lažno veselje
Hinit	Hiniti	Mislim da kao glazbenik moram bit maksimalno fer i pošten i ne glumit ne hinit neakvo lažno veselje
Neakvo	Nekakvo	Mislim da kao glazbenik moram bit maksimalno fer i pošten i ne glumit ne hinit neakvo lažno veselje

Skuhat	Skuhati	Ne kužim, kaj si ne moš doma skuhat kavu i čaj...
Stat	Stati	Ja ne bi sad mogao uopće stat na neki trg ili u neku koncertnu dvoranu...
Prelazit	Prelaziti	Morala sam prelazit trinaest kilometara da bi hranila životinje...
Doć	Doći	Dan prije nego što smo trebali doć po nju... Ne mogu se financirat od muzike, s obzirom da ne mogu niti doć u Hrvatsku.
Mogo	Mogao	...mislim da ne bi ono mogo vjeratno pedalirat dva sata.
Pedalirat	Pedalirati	...mislim da ne bi ono mogo vjeratno pedalirat dva sata.
Opće	Uopće	...nisi opće svjestan šta može ljudsko tijelo napraviti.
Financirat	Financirati	...da bi se mogao financirat . Ne mogu se financirat od muzike, s obzirom da ne mogu niti doć u Hrvatsku.
Ak	Ako	Osim ak neću sutra snimit neki hit...
Snimit	Snimiti	Osim ak neću sutra snimit neki hit...
Ko*	Kao	Želimo da svaki zalogaj bude mekan ko putar.*
Ko	Kao	Ja sam se mogla postaviti puno puta ko žrtva.
Ocijedit*	Ocijediti	Krumpir ćemo ocijedit .*
Zamiriso*	Zamirisao	I lungić je krasno zamiriso .*
Zapeć*	Zapeći	Malo ćemo ih zapeć .*

Tablica 9. Primjeri ispuštanja otvornika (IN magazin)

ISPUŠTANJE ZATVORNIKA		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Ko (*)	Tko	I kad je on meni rekao 'jel ti znaš ko sam ja' ja kažem neam pojma, očigledno ste milicajac. Nama se znalo desiti da se onako, ko se prije probudi, taj dođe sa neakvom idejom... To pretpostavlja neku drugu reformu koju se malo ko usudi u ovom trenutku provesti.*
Neam	Nemam	I kad je on meni rekao 'jel ti znaš ko sam ja' ja kažem neam pojma, očigledno ste milicajac.
Neakvom	Nekakvom	Nama se znalo desiti da se onako, ko se prije probudi, taj dođe sa neakvom idejom...
Naći	Znaći	Naći ja kad se ujutro dignem ja razmišljam o tome što ću raditi danas, koje ću probleme rješavati... Naći ova vlada ima novac što ni jedna prethodna Vlada nije imala. Naći ja nisam participirao u samom procesu kupnje kuća... Naći prvenstveno trbuh...
Je	Jer	Zahvaljujući neefikasnom pravosuđu, stotine tisuća kuna je praktički moralo biti otpisano je su ročišta bila po šest, sedam godina...
Bi	Bih	...su se pojavili mnogi poznati, rekao bi ...

Tablica 10. Primjeri ispuštanja zatvornika (Nedjeljom u 2)

ISPUŠTANJE ZATVORNIKA		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Nači	Znači	<p>Nači svakim danom sam zapravo učila neke nove stvari...</p> <p>...nači tu, bojim se da tu nema računice.</p> <p>Nači ja ne znam kako ću ih pustiti...</p>
Oji*	Koji	Tko će uspjeti – samo jedan od osam proizvoda oji je najuspješniji.*
Neko	Netko	<p>Kad se neko javi da bude teta čuvalica to nam je ravno dobitku na lutriji.</p> <p>...neko ko bi si želio puno veselja u svom životu...</p> <p>Najgore mi je kad mi neko veli...</p>
Niko	Nitko	...više niko nije tako dobar njima, kao ja...
Ko (*)	Tko	<p>...neko ko bi si želio puno veselja u svom životu...</p> <p>Ja sam uvjeren da ćete s ovakvim jelom oduševiti svakoga ko ga kuša.*</p>
Jean	Jedan	...jer smo jean drugoga bodrili.
Bi	Bih	<p>Ja ne bi sad mogao uopće stat na neki trg ili u neku koncertnu dvoranu...</p> <p>Malo te se bojim, ne bi se s tobom družio.</p> <p>Morala sam prelaziti trinaest kilometara da bi hranila životinje...</p> <p>... da bi se mogao financirati.</p>

Naš	Znaš	...e naš kak ih sad volim.

Tablica 11. Primjeri ispuštanja zatvornika (IN magazin)

ISPUŠTANJE SKUPINE GLASOVA		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Čoek	Čovjek	Ako želite upoznat čoe ka koji može napraviti od dreka lovu onda upoznajte Hrvoja Bujasa i to je to.
Misli (*)	Mislili	Tako imali nekakvu ideju, misli joj to...* Mi smo u tom momentu misli ...

Tablica 12. Primjeri ispuštanja skupine glasova (Nedjeljom u 2)

ISPUŠTANJE SKUPINE GLASOVA		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Navikla	Naviknula	...al s vremenom sam se navikla .
Kak	Kakva	Garderoba mi više nije napeta kak je bila.
Raište	Različite	...bez obzira na raište vjere i tako dalje.
Dvajst	Dvadeset	Ja sam u dvajst dana to napravio.
Misla	Mislila	Misla sam da je to za mene samu nemoguće...
Vjeratno	Vjerojatno	...mislim da ne bi ono mogo vjeratno pedalirat dva sata

Tablica 13. Primjeri ispuštanja skupine glasova (IN magazin)

ZAMJENA OTVORNIKA SKUPINOM ZATVORNIKA I OTVORNIKA		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Bija	Bio	Znam da mi je Puhanić na fešti poslije rekao da je to bija jedan od najprodavanijih Nacionala...
Radija	Radio	Nema šta nisam radija ...

Tablica 14. Primjeri zamjene otvornika skupinom zatvornika i otvornika (Nedjeljom u 2)

ZAMJENA JEDNOG OTVORNIKA DRUGIM		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Agenciju*	Agenciji	I njegov tadašnji šef preporučio ga je u agenciju za promet nekretninama.
Šta	Što	<p>Osim šta čovjek doista nema dana radnog staža u privatnom sektoru...</p> <p>Dođe na taj sastanak koji je bio vrlo bitan znači, nakon šta se dogodio taj lockdown...</p> <p>Razlika između nas i ostalih šta mi njima svima dajemo jaku kampanju na nacionalnim televiziji, televizijama.</p> <p>Šta bi značilo milijarde više u hrvatskom proračunu.</p> <p>Zato šta se definitivno ograničilo...</p> <p>Tako da, šta se tiče toga moja teta Anka se sigurno ne ljuti.</p> <p>Šta se tiče HGK, primjerice, to je institucija koja...</p> <p>Nema šta nisam radija...</p>
Milijon	Milijun	Mi smo prošle godine imali pedeset milijona kuna sveukupno prometa.

Tablica 15. Primjeri zamjene jednog otvornika drugim (Nedjeljom u 2)

ZAMJENA JEDNOG OTVORNIKA DRUGIM
--

POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Nešta	Nešto	...da je to nešta nevjerovatno.
Cesta	Cesti	Oni se nalaze na i uglavnom blizu cesta ...
Šta	Što	Ono šta je potrebno sada... ...nisi opće svjestan šta može ljudsko tijelo napraviti. Ono šta mi je drago, drago mi je...

Tablica 16. Primjeri zamjene jednog otvornika drugim (IN magazin)

ZAMJENA SKUPINE ZATVORNICA ZATVORNIKOM		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Tišća	Tisuća	...pa ako je pad šezdeset posto i više četir tišće kuna po zaposleniku. Mislim da je APN u jednom momentu imao skoro četiri ili pet tišća takvih objekata...

Tablica 17. Primjeri zamjene skupine zatvornika zatvornikom (Nedjeljom u 2)

ZAMJENA SKUPINE ZATVORNICA ZATVORNIKOM		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Tišća	Tisuća	Ne znam koje s' to bile tišće sati, izravno s kupcima i baš sa njezinim proizvodima.
Mitiš	Misliš	Unatoč tome što mitiš da si spreman za neke nove izazove...
Moš	Možeš	Ne kužim, kaj si ne moš doma skuhat kavu i čaj...

Tablica 18. Primjeri zamjene skupine zatvornika zatvornikom (IN magazin)

ZAMJENA JEDNOG ZATVORNICA DRUGIM

POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Jel	Jer	Jel i javni sektor u biti pati.

Tablica 19. Primjeri zamjene jednog zatvornika dugim (Nedjeljom u 2)

ZAMJENA JEDNOG ZATVORNICA DRUGIM		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Ovok	Ovog	...a od ovok ljeta sam i muške <i>cro</i> šorceve.
Tok	Tog	Ja iz svega tok izvučem samo najpozitivnije stvari...
Kat	Kad	Kat krenem radit izlog ja napravim skicu...
Poslat	Poslan	...da sam ispunio nešto zbog čega sam ovdje poslat .
Nevjerovatno	Nevjerojatno	...da je to nešto nevjerovatno .

Tablica 20. Primjeri zamjene jednog zatvornika drugim (IN magazin)

(NE)PROVOĐENJE GLASOVNE PROMJENE			
	POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Jotacija	Rodjake	Rođake	Zbog takvih izmišljenih radnih mjesta, za kojekakve stranačke kolege, drugove, rodjake , ljubavnice...
Nepostojano a	Novaca	Novca	Pa tu se izgubilo dosta novaca...

Tablica 21. Primjeri (ne)provođenja glasovne promjene (Nedjeljom u 2)

(NE)PROVOĐENJE GLASOVNE PROMJENE			
	POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Jednačenje po zvučnosti	Isiskivale	Iziskivale	...sjećam se da sam uvijek imala uloge koje su isiskivale više teksta...

Tablica 22. Primjeri (ne)provođenja glasovne promjene (IN magazin)

3.6. MORFOLOŠKA RAZINA

PRIJEDLOZI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Ispred*	Uime	Ispred udruge Glas poduzetnika s nama je danas Hrvoje Bujas.
Sa	S	... sa tim istim problemima ili nekim novim problemima čak idem leći...
U	Na	Sjećam se kad sam bio u razgovoru kod ministra Horvata...

Tablica 23. Odstupanja vezana uz prijedloge (Nedjeljom u 2)

PRIJEDLOZI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Sa	S	Ne znam koje s' to bile tišće sati, izravno s kupcima i baš sa njezinim proizvodima.

Tablica 24. Odstupanja vezana uz prijedloge (IN magazin)

ČESTICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Da li / dal'	(je) li	<p>Da li ima uhljeba na HRT-u?</p> <p>Dal' to treba smanjiti?</p> <p>Dal' sam bio ljut?</p> <p>Da li sam trebao drugačije reagirati?</p> <p>Dal' će se one dogoditi preko noći?</p> <p>Da li mi sad tražimo ostavku njegovu?</p> <p>Da li ćemo pričat sa Vladom i dalje?</p> <p>Da li se osjećam ponosno jer sam pomagao</p>

		<p>tim ljudima?</p> <p>Da li se trebalo neke stvari raditi drugačije?</p> <p>Da li smo trebali i kao društvo biti, rekao bi daleko liberalniji...?</p> <p>Dal' si Hrvat, Srbin...</p> <p>Dal' si LGB...</p> <p>Da li ti doista nešto želiš napraviti?</p> <p>Da li pošteno radiš?</p> <p>Dal' mi je sada žao?</p>
--	--	--

Tablica 25. Odstupanja vezana uz čestice (Nedjeljom u 2)

ČESTICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Da li / dal' (*)	(je) li	<p>Da li je to Šuma Striborova?</p> <p>Da li je Alisa u zemlji čuda ili Matija u zemlji čuda?</p> <p>Moram reći kad se Saša pozvao da li bih sudjelovala u njegovom projektu...</p> <p>Samo da vidimo dal' je naš lungić savršeno pečen.*</p>

Tablica 26. Odstupanja vezana uz čestice (IN magazin)

BROJEVI

POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Sedam	Sedmero	Ne znam šta bi bilo s tim ljudima, svi su imali po sedam, osam, devet djece i tako dalje.
Osam	Osmero	
Devet	Devetero	

Tablica 27. Odstupanja vezana uz brojeve (Nedjeljom u 2)

BROJEVI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Oba dvoje	Oboje	Volimo oba dvoje jest.
Jedan drugome	Jedno drugome	...i da ćemo jedan drugome biti potpora...
Jean drugoga	Jedno drugo	...jer smo jean drugoga bodrili.

Tablica 28. Odstupanja vezana uz brojeve (IN magazin)

GLAGOLI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Mogu početi	Počnu	...da se stvari mogu početi mijenjati.

Tablica 29. Odstupanja vezana uz glagole (Nedjeljom u 2)

GLAGOLI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Si želio	Želio / htio	...neko ko bi si želio puno veselja u svom životu...
Da sprovodite	Sprovoditi	...i tako možete da nesmetano sprovodite sve svoje aktivnosti...
Da razmišljate	Razmišljati	...bez toga da razmišljate što ćete su pojesti.
Brinuti	Brinuti se	...i o ljudima koji za njih brinu .
Da putuje	Putovati / oputovati	...trebala je da putuje .

Tablica 30. Odstupanja vezana uz glagole (IN magazin)

VEZNICI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST

S obzirom da	S obzirom na to da	Radim na proširenju s obzirom da dolazi euro i svjetsko... Ne mogu se financirati od muzike, s obzirom da ne mogu niti doći u Hrvatsku.
Pošto	Budući da	Smatram da pošto smo se skupa odlučili na ovu promjenu da će to biti jako produktivno.

Tablica 31. Odstupanja vezana uz veznike (IN magazin)

PRIDJEVI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Idealni	Idealan	...Šiba i Inu su idealni par za njih.
Od Matije	Matijine	Haljine od Matije su sjajno sjele.
Ispunjen	Ispunjeno	Nekako se osjećam ispunjen .
Celer lista*	Celerova lista	Malo celer lista koji će dati svježine.*

Tablica 32. Odstupanja vezana uz pridjeve (IN magazin)

ZAMJENICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Kakvi	Kakav	Onakav Božić kakvi bismo svi htjeli da bude.
Njegovom	Njegovu	Moram reći kad se Saša pozvao da li bih sudjelovala u njegovom projektu...
Koji*	Što	Koji ti je dnevni posao?*

Tablica 33. Odstupanja vezana uz zamjenice (IN magazin)

PRILOZI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Vani	Van	I lungić vadimo vani .

Tablica 34. Odstupanja vezana uz priloge (IN magazin)

3.7. SINTAKTIČKA RAZINA

SROČNOST		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Radne mjesta	Radnih mjesta	...plus mjerama za očuvanje radne mjesta kako bi zaposlenici ipak ostali u svojim tvrtkama...
Su većina	Je većina	...to su većina poduzetnika.

Tablica 35. Odstupanja vezana uz sročnost (Nedjeljom u 2)

SROČNOST		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Onakva kakva	Onako	...i to je definitivno onakva kakva sam ja u prirodi.
Bilo enorman	Bio enorman	Tamo je bilo enorman broj novinara...
Su dvije	Ih je dvije	Zapravo su vrlo aktivne i kak su dvije onda se puno igraju zajedno i skaču i trže i uzimaju nam šlape.
Neka... trenutak	Neki...trenutak	Neka malo spuki trenutak .

Tablica 36. Odstupanja vezana uz sročnost (IN magazin)

POLOŽAJ ZANAGLASNICE (RASPORED RIJEČI U REČENICI)		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Su bili	Bili su	...i mahom ljudi koji su tamo dolazili su bili dakle ili naši branitelji ili ljudi iz BiH...
Je praktički moralo	Praktički je moralo	Zahvaljujući neefikasnom pravosuđu, stotine tisuća kuna je praktički moralo biti otpisano je su ročišta bila po šest, sedam godina...
Još opekli na*	Na još	Jeste li se još opekli na nečemu?

Tablica 37. Odstupanja vezana uz položaj zanaglasnice (Nedjeljom u 2)

POLOŽAJ ENKLITIKE (RASPORED RIJEČI U REČENICI)		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST

Netko je	Je netko	Vole dat do znanja da netko je blizu vrata.
Su sjajno	Sjajno su	Haljine od Matije su sjajno sjele.
Su nažalost	Nažalost su	Moje prehrambene navike su nažalost loše.
Volimo oba dvoje	Oba dvoje volimo	Volimo oba dvoje jest.
Način se	Se način	Na koji način se to dešava.
Konstantno moj rad	Moj rad konstantno	Konstantno moj rad izaziva nekakvo čuđenje javnosti i ekstremne popularizirajuće emocije...
Nama se	Se nama	Ljudi koji nama se javljaju kažu da su to i terapijski psi...
Može ljudsko tijelo	Ljudsko tijelo može	...nisi opće svjestan šta može ljudsko tijelo napraviti.
Živiš ti*	Ti živiš	Kako živiš ti kao glazbenik u New Yorku?

Tablica 38. Odstupanja vezana uz položaj zanaglasnice (IN magazin)

3.8. LEKSIČKA RAZINA

IMENICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Lova	Novac	Ako želite upoznat čoeaka koji može napraviti od dreka lovu onda upoznajte Hrvoja Bujasa i to je to.
Milicajac	Policajac	I kad je on meni rekao 'jel ti znaš ko sam ja' ja kažem neam pojma, očigledno ste milicajac .
Fastfood*	Restoran brze hrane	Činilo mu se da bi bilo super imati fastfood blizu ekonomije.
Fešta	Zabava	Znam da mi je Puhanić na fešti poslije rekao da je to bija jedan od najprodavanijih Nacionala...
Fail	Greška	Najveći fail je sigurno bio WTF Jeans u koji smo uložili dosta novaca, vremena...
Fejs*	Facebook	Nezadovoljan je na fejsu napisao da će

		<p>ovako za tri mjeseca doći do spaljene zemlje i iznio nekoliko prijedloga.</p> <p>Otvorili su fejs grupu Glas poduzetnika i napisali deset konkretnih zahtjeva.</p>
Biznis (*)	Posao/projekt	<p>Čitao sam negdje da ste vi čovjek koji ujutro krene na posao s pet ideja za novi biznis.*</p> <p>Moja dva biznisa Crno Jaje i OsigurajMe...</p> <p>Za ozbiljan biznis, pogotovo u tekstilnoj industriji...</p> <p>Mislim da bi dobar biznis napravili.</p>
Drug	Prijatelj	<p>Zbog takvih izmišljenih radnih mjesta, za kojekakve stranačke kolege, drugove, rodjake, ljubavnice...</p> <p>Ako želite svoju ljubavnicu, svog stranačkog druga, prijatelja negdje riješiti, smjestiti kvalitetno, adekvatno ga platiti...</p>
Lockdown	Zatvaranje	<p>Dođe na taj sastanak koji je bio vrlo bitan znači, nakon šta se dogodio taj lockdown...</p> <p>U momentu kad su, i pogotovo ako se misli sa lockdownom...</p>
Moment	Trenutak	<p>Sad u ovom momentu ciljamo na čovjeka koji se pokazao kakav se pokazao prema svim onima koji su doista u problemima.</p> <p>...i u jednom momentu četvrti, peti mjesec su padovi bili devedeset, odnosno osamdeset posto.</p>

		<p>...pa su tako i hoteli prepoznali moment...</p> <p>U momentu kad su, i pogotovo ako se misli sa lockdownom...</p> <p>To je ključni moment u kojem mislim da smo bili...</p> <p>Izgleda da je samo čekalo moment.</p> <p>...jer ta Hrvatska turistička zajednica niti tada nije znala prepoznati pravi moment...</p> <p>Mislim da je APN u jednom momentu imao skoro četiri ili pet tisuća takvih objekata...</p> <p>Mi smo u tom momentu misli...</p>
Nivo	Razina	Mnogim malim, rekao bih mikro tvrtkama smo digli poslovanje na jedan sasvim novi nivo .
Pijaca	Tržnica	Nismo tu na pijaci .
Know-how iskustvo	Iskustveno znanje	Ova vlada ima na koncu konca i know-how iskustvo trideset godina ipak vladanja...
By the way	Inače / usput	<p>By the way turizam je 25% hrvatskog BDP-a.</p> <p>...koji su by the way prosvjetni radnici bili oboje.</p>
Last minute	Posljednji trenutak	<p>I ovo ljeto smo mogli iskoristiti daleko više taj last minute...</p> <p>Da smo imali jaču kampanju last minute-</p>

		a...
Respekt (<i>respect</i>)	Poštovanje	Gdje sam stekao nekakav njegov respekt ...
Friško	Svježe	...još su bile friške rane...
Poen	Bod	Meni je to dosta nekakvo skupljanje političkih poena ...
Amoralno	Nemoralno	...da je to jedna amoralna stvar koja se ne smije raditi.
Lider	Vođa	Što je trebalo sve skupa prikazat jedan dugi vremenski period u kojem je taj proizvod zapravo lider .

Tablica 39. Odstupanja vezana uz imenice na leksičkoj razini (Nedjeljom u 2)

IMENICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Zauvijek*	Trajni	Preslatke mješanke Šiba i Inu traže svoj zauvijek dom.
U prirodi	Inače	...i to je definitivno onakva kakva sam ja u prirodi .
Šorc	Kratke hlače	...a od ovok ljeta sam i muške <i>cro</i> šorceve .
Golman	Vratar	Kako nisam baš brza bila branila sam, kao golman sam bila.
Šlape	Papuče	Zapravo su vrlo aktivne i kak su dvije onda se puno igraju zajedno i skaču i trže i uzimaju nam šlape .
Klinci*	Djeca	To će sigurno veselit klince .*
		Vjerujem da bi vaši klinci uživali sami izrađivati ovakve lizalice.*
Frižider*	Hladnjak	I u frižider!*
Lockdown*	Zatvaranje	S našom Julijom Bačić Barač iskreno je razgovarao o lockdownu ...*
Cuga	Piće	Zadnja cuga , zamisli, zadnja cuga .
Lova	Novac	Ma kaj tebe briga, ti ležiš na lovi .

Bajk	Bicikl	Danas da mi neko veli ono sjedi na bajk stari moj...
Muzika	Glazba	Ne mogu se financirat od muzike , s obzirom da ne mogu niti doć u Hrvatsku.
Lines	Stihova / redova	Nekoliko lines iz „Nije bitno“.
Kick*	Preokret	I imat će jedan mali kick koji ćemo tek na kraju predstaviti.*
Direkt*	Direktno	Pire radimo direkt u loncu.*
Final touch*	Posljednji korak	I final touch , malo umaka.*

Tablica 40. Odstupanja vezana uz imenice na leksičkoj razini (IN magazin)

GLAGOLI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Desiti	Dogoditi	Nama se znalo desiti da se onako, ko se prije probudi, taj dođe sa neakvom idejom...
Participirati	Sudjelovati	Nači ja nisam participirao u samom procesu kupnje kuća...
Biti	Trajati	Zahvaljujući neefikasnom pravosuđu, stotine tisuća kuna je praktički moralo biti otpisano je su ročišta bila po šest, sedam godina...
Dešava	Događa	Na koji način se to dešava .

Tablica 41. Odstupanja vezana uz glagole na leksičkoj razini (Nedjeljom u 2)

GLAGOLI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Interesira	Zanima	Prišuljat se sigurno ne može, uvijek ih sve interesira .
Fotkat	Fotografirati	Svjetlost je najbitnija, a onda dobar prijatelj koji će te fotkat kad god ti treba.
Velim	Kažem / tvrdim	Mislím da će se dat lako odgojiti i velim da su prekrasni karakteri. Najgore mi je kad mi neko veli ...

		Danas da mi neko veli ono sjedi na bajk stari moj...
Upiknuti*	Ubosti	...onda ću u svaku lizalicu upiknuti ovaj štapić.*
Desiti (*)	Dogoditi	...onda se nekakva snaga desi ... ...i eto desilo se. Desit će se karamelizacija šećera.* U zadnje vrijeme desi nam se u finim restoranima da svinjetinu peku medium .*

Tablica 42. Odstupanja vezana uz glagole na leksičkoj razini (IN magazin)

PRIDJEVI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Enorman	Ogroman	Tamo je bilo enorman broj novinara.
Trendi	Popularno	Dali smo im malo trendi ime.
Spuki (<i>spooky</i>)	Jeziv	Neka malo spuki trenutak.
Medium to well done*	Srednje do jako pečen	Taman će biti medium to well done .* Ja volim da je malo jače, medium to well done .*
Medium	Srednje (pečen)	U zadnje vrijeme desi nam se u finim restoranima da svinjetinu peku medium .*

Tablica 43. Odstupanja vezana uz pridjeve na leksičkoj razini (IN magazin)

PRILOZI		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST

Drugo	Dalje	...to nigdje drugo ne mogu doživjeti.
-------	-------	--

Tablica 44. Odstupanja vezana uz priloge na leksičkoj razini (IN magazin)

ZAMJENICE		
POGRJEŠNO	ISPRAVNO	KONTEKST
Kaj	Što	...ni ne znam kaj . Ma kaj tebe briga, ti ležiš na lovi.
Kaj	Zar	Ne kužim, kaj si ne moš doma skuhat kavu i čaj...

Tablica 45. Odstupanja vezana uz zamjenice na leksičkoj razini (IN magazin)

FRAZEMI	
PRIMJER	KONTEKST
Na koncu konca	To mora biti u vama na koncu konca. Moramo imati jednu tvrtku koja je, na koncu konca, u doba rata odigrala veliku ulogu. Mi iz UGP-a njemu dostavljamo čitav niz prijedloga i tako dalje, na koncu konca tražimo sastanak. Ova vlada ima na koncu konca i know-how iskustvo trideset godina ipak vladanja...
Ubijati od posla*	Da bi uspio u poduzetništvu trebaš se ubijati od posla, trebaš raditi od jutra do mraka, trebaš žrtvovati obiteljski život...
Raditi od jutra do mraka*	
Rak rana	Koji je rak rana hrvatskog društva.
Zadnja rupa na sviralu	Nemojmo biti u toj Europskoj uniji zadnja rupa na sviralu, što smo sada.

Tablica 46. Primjeri frazema (Nedjeljom u 2)

PLEONAZAM	
PRIMJER	KONTEKST
Dodatno ekstra zadovoljstvo	...onda osjećate to jedno dodatno ekstra zadovoljstvo, to vas ispunjava.
Kako i na koji način	... kako i na koji način napuniti kapacitete pa su to i napravili preko nas.
U velikoj većini	Nameta koji u velikoj većini slučajeva, gotovo osamdeset posto slučajeva, doista nemaju nikakvu javnu svrhu...

Tablica 47. Primjeri pleonazama (Nedjeljom u 2)

PLEONAZAM	
PRIMJER	KONTEKST
Ples plešem	...jesam za ples, ples i dan danas plešem .
Fer i pošten	Mislim da kao glazbenik moram bit maksimalno fer i pošten i ne glumit ne hinit neakvo lažno veselje

Tablica 48. Primjeri pleonazama (IN magazin)

4. RASPRAVA

Fonološka normativna razina bavi se istraživanjem glasovnih promjena, a prema Frančić i Petrović (2013: 99) „glasovne promjene jesu zamjene jednoga glasa ili skupa glasova drugim glasom ili skupom glasova.“ Fonološka normativna razina uključuje fonetiku (lingvistika govora) i fonologiju (lingvistika jezika), a njihovim teorijskim odrednicama bavi se Marija Turk u radu „Fonetika, fonologija i morfonologija“ iz 1991. godine. Prema Silić (2006: 111) najčešća se odstupanja na fonološkoj razini odnose na ispuštanje završnog infinitivnog *i*, ali i na općenito redukciju samoglasnika i na kraju i unutar riječi, kao i na općenito ispuštanje zatvornika, što on opisuje kao jednu od „temeljnih značajki razgovornoga stila.“ Neki primjeri koje Silić navodi, (*al* – ali, *doć* – doći, *ko* – kao) potvrđeni su i ovim istraživanjem, a pojavio se i popriličan broj drugih primjera, vezanih za otvornike, koji potvrđuju učestalost ispuštanja glasova i redukcije samoglasnika u govoru obilježenom značajkama razgovornoga funkcionalnog stila. Neki od pronađenih primjera su sljedeći: *upoznat* (upoznati), *reć* (reći), *posa* (posao), *kolko* (koliko), *stat* (stati), *mogo* (mogao) i dr. Što se tiče zatvornika, od nekih primjera koje Silić (2006) navodi ovim je istraživanjem potvrđen jedan: *ko* (tko). Među ostalim primjerima najčešće su se pojavljivala dva: *naći* (znači) i *bi* (bih), koji se slažu sa Silićevom (2006) teorijom o ekonomiji govornih napora, jer navedeni primjeri pripadaju ustaljenim izrazima te ispuštanjem glasova ne narušavaju komunikaciju. Osim tih primjera, pojavili su se i *ko* (tko), *neam* (nemam), *neakvom* (nekakvom), *je* (jer), *neko* (netko), *niko* (nitko) i dr. Nadalje, za razgovorni funkcionalni stil karakteristično je i ispuštanje te zamjene skupine glasova, a to potvrđuju pronađeni primjeri: *čoeck* (čovjek), *misli* (mislili), *navikla* (naviknula), *dvajst* (dvadeset), *vjeratno* (vjerojatno) te *bija* (bio) i *radija* (radio). Najviše primjera zamjene glasova bio je u riječi *šta* (što) i to u emisiji Nedjeljom u 2, ali slični primjeri pojavili su se i u emisiji IN magazin. Od ostalih primjera pojavili su se *agenciju* (agenciji), *milijon* (milion), *nešta* (nešto), *tišća* (tisuća), *mitiš* (misliš) i *moš* (možeš), *jel* (jer), *ovok* (ovog), *tok* (tog), *kat* (kad), *poslat* (poslan) i *nevjerovatno* (nevjerojatno). Hudeček i Mihaljević (2009) ističu kako su takva odstupanja osobito česta u govornim medijima, međutim svi su njihovi primjeri preuzeti iz pisanih medija pa nema mnogo podudaranja primjera. Što se tiče glasovnih promjena, pronađena su tri primjera: *rodjake* (rođake) gdje nije provedena jotacija, *novaca* (novca) gdje je netočno provedena glasovna promjena nepostojano *a* te *isiskivale* (iziskivale) gdje nije provedena glasovna promjena jednačenje šumnika po zvučnosti.

Morfološka normativna razina odnosi se na vrste riječi i njihovu morfološku strukturu. Zbog takve podjele ovog dijela gramatike i odstupanja pronađena istraživanjem, prikazat će se prema vrstama riječi. Odstupanja u objema emisijama prisutna su kada je riječ o prijedlozima, česticama, brojevima i glagolima, a odstupanja kada su u pitanju veznici, pridjevi, zamjenice i prilozima prisutna su samo u epizodama emisije IN magazin.

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), prijedlozi su riječi kojima se označuju odnosi među bićima, stvarima i pojavama. Ističu kako se odstupanja kod ove vrste riječi najčešće tiču pogrešne upotrebe prijedloga i to *glede, između/među, s/sa, od* te *zbog/radi*. Ovim je istraživanjem potvrđena pogrešna upotreba prijedloga *ispred* (uime), *u* (na) i *sa* (s). Tako rečenice *Ispred udruge Glas poduzetnika s nama je danas Hrvoje Bujas., Sa tim istim problemima ili nekim novim problemima čak idem leći. te Sjećam se kad sam bio u razgovoru kod ministra Horvata...* trebaju glasiti *Uime udruge Glas poduzetnika s nama je danas Hrvoje Bujas., S tim istim problemima ili nekim novim problemima čak idem leći. te Sjećam se kad sam bio na razgovoru kod ministra Horvata...*

Čestice iskazuju stav govornika o onome o čemu se govori, a odstupanja vezana uz čestice odnose se samo na jednu česticu – *li*. Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) čestici *li* često se dodaje čestica *da* umjesto glagolske zanaglasnice *je*, s posebnim naglaskom na upitne rečenice. To je i ovim istraživanjem potvrđeno – od ukupno 19 pronađenih odstupanja, dva su odstupanja u izjavnim rečenicama (*Samo da vidimo dal' je naš lungić savršeno pečen.*), a sva ostala u upitnim rečenicama (*Da li se osjećam ponosno jer sam pomagao tim ljudima?*). Točno bi te rečenice glasile: *Samo da vidimo je li naš lungić savršeno pečen* i *Osjećam li se ponosno jer sam pomagao tim ljudima?*

Brojevi su vrsta riječi kojom označujemo koliko čega ima ili koje je nešto po redu (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Poteškoće, odnosno odstupanja koja se odnose na brojeve najčešće se tiču (ne)sklonidbe brojeva te usklađivanja oblika izraza s rodom subjekta o kojemu se govori. Sapunar Knežević i Togonal (2012) ističu kako se brojevi ne sklanjaju (ili pogrešno sklanjaju) najviše u razgovornom i novinarsko-publicističkom, a Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) tvrde kako se brojevi u praksi vrlo rijetko sklanjaju, a pronađeni primjeri to i potvrđuju: *sedam* (sedmero), *osam* (osmero) i *devet* (devetero). Osim toga, pronađeni su primjeri *oba dvoje* (oboje) te dva primjera koja nisu stavljena u točan morfološki oblik s obzirom na rod subjekata: *jedan drugome* (jedno drugome) i *jean drugoga* (jedno drugo). Oba su primjera tvorena kao da su oba subjekta muškoga roda, iako su zapravo muškog i ženskog roda.

Glagoli su vrsta riječi koja označuje radnju, stanje ili zbivanje (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Što se tiče glagola pronađene su četiri vrste odstupanja – nepunoznačni glagol i imenica (*mogu početi* – počnu), glagol koji nije povratni uz sebe ima povratnu zamjenicu (*si želio* – želio/htio), konstrukcija glagola s česticom *da* (*da razmišljate* – razmišljati) te pravi povratni glagol bez povratne zamjenice (*brinuti* – brinuti se). Više o povratnim glagolima u hrvatskome jeziku govori Ivana Oraić Rabušić.⁷ Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) nepunoznačni glagol i glagolska imenica konstrukcija je koja se često rabi u administrativnome i znanstvenome stilu, a u ovome slučaju to je i odgovaralo temi o kojoj se razgovaralo i osobi koja je tu konstrukciju izgovorila.⁸ Ostali primjeri tipični su za razgovorni funkcionalni stil i u praksi se često pojavljuju.

Veznici su nepromjenjive riječi kojima se povezuju riječi, skupine riječi i rečenice (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Često odstupanje koje se pojavljuje u praksi potvrđeno je i ovim istraživanjem, a odnosi se na veznike *s obzirom na to da* i *pošto*. Veznik *s obzirom na to da* upotrijebljen je u skraćenom (i pogrešnom) obliku *s obzirom da* (*Radim na proširenju s obzirom da dolazi euro i svjetsko.*), a veznik *pošto* upotrijebljen je u rečenici koja nije vremenska – tu je trebalo upotrijebiti veznik *budući da* (*Smatram da pošto smo se skupa odlučili na ovu promjenu da će to biti jako produktivno.*)

Pridjevi se označuju kao riječi koje izražavaju svojstva imenica (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005), a odstupanja vezana uz pridjeve u praksi se najčešće vežu uz sklonidbu. Pronađena odstupanja vezana su uz sklonidbu pridjeva (*idealni* – idealan) i posvojne pridjeve (*od Matije* – Matijine). Ovdje je također riječ o obilježjima razgovornoga stila, a Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) ističu kako se u praksi često griješi u sklonidbi posvojnih pridjeva, što ovi primjeri i potvrđuju.

Zamjenice su riječi koje zamjenjuju druge imenske riječi, a označuju predmete, bića, svojstva i količine, a Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) ističu kako je uz njih vezan niz jezičnih problema. Odstupanja pronađena istraživanjem vezana uz zamjenice odnose se na sklonidbu zamjenica (*kakvi* – kakav, *njegovom* – njegovu) te zamjenu upitne i odnose zamjenice (*koji* – što).

Prilozi su nepromjenjiva vrsta riječi koja se prilaže glagolima ili pridjevima kako bi se dopunilo, odnosno proširilo njihovo značenje. S obzirom na to da su nepromjenjive,

---

⁷ Vidi Oraić Rabušić, I. (2016) Pristup povratnim glagolima u hrvatskom jeziku. *Filologija* 66, str. 35-58.

⁸ Radi se o Hrvoju Bujasu, poduzetniku i osnivaču udruge Glas poduzetnika.

odstupanja se odnose samo na pogrešnu uporabu. Istraživanjem je pronađeno samo jedno odstupanje i ono se odnosi na nerazlikovanje priloga *van* i *vani*. Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) u praksi se ovi prilozi često ne razlikuju, iako imaju različito značenje i uporabu. Tako pronađena rečenica *I lungić vadimo vani*. treba glasiti *I lungić vadimo van*.

Sintaktička normativna razina proučava rečenično ustrojstvo i odnose među rečeničnim jedinicama, odnosno pravila prema kojima se riječi nižući slažu u sintagme, rečenice i tekst (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005). Neka od najčešćih odstupanja na ovoj razini odnose se na sročnost i na položaj zanaglasnice, odnosno na raspored riječi u rečenici. U pravilu zanaglasnica teži biti što bliže početku rečenice, ali u praksi se to pravilo često krši pod utjecajem obilježja razgovornoga funkcionalnog stila. To i potvrđuju pronađeni primjeri, kao na primjer *Moje prehrambene navike su nažalost loše*. Kod svih je pronađenih primjera zanaglasnica ispred naglašene riječi s kojom bi trebala tvoriti izgovornu i naglasnu cjelinu, umjesto iza nje. Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005) u nižim funkcionalnim stilovima kakav je razgovorni ne zahtijeva se strogo pridržavanje pravila o položaju zanaglasnice u rečenici pa se i na ove primjere gleda kao na obilježja razgovornoga funkcionalnog stila. Što se tiče sročnosti, većina pronađenih primjera odnosi se na slaganje riječi tako da se riječi u pitanju ne slažu u svim traženim segmentima (rodu, broj, licu i padežu). Neki su primjeri: *su većina* – je većina, *bilo enorman* – bio enorman, *neka trenutak* – neki trenutak i dr. i također se promatraju kao obilježja razgovornoga funkcionalnog stila.

Leksička normativna razina bavi se problemima koji se odnose na leksik. Silić (1999) ističe kako se najveći problemi jezika pojavljuju upravo na ovoj normativnoj razini zato što je leksik najpodložniji promjenama. Što se tiče imenica na leksičkoj razini, najviše je primjera bilo anglizama kao što su *fastfood*, *fail*, *biznis*, *bajk*, *lines*, *direkt* i sl. U objema se emisijama pojavila riječ *lockdown* koja se počela upotrebljavati pojavom koronavirusa. S obzirom na to da se u hrvatskim medijima, osim engleskog izraza *lockdown*, pojavljuju i hrvatski izrazi *zatvaranje* i *djelomično/potpuno zatvaranje*, prema Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje⁹, hrvatske bi nazive trebalo preporučiti u hrvatskome standardnom jeziku. Kod glagola na leksičkoj razini osim anglizama, prisutne su i posuđenice iz drugih jezika kao što su *desiti* – dogoditi, *participirati* – sudjelovati, *interesira* – zanima i sl. Primjer *fotkati* potvrđuje i već pronađen primjer *fotka* Slavice Vrsaljko (2011), samo ovaj put u glagolskome obliku.

---

⁹ bolje.hr (<http://bolje.hr/rijec/lockdown-gt-potpuno-zatvaranje/264/>)

Prema Hudeček i Mihaljević (2009) u hrvatskom se jeziku sve češće mogu pronaći anglizmi ili u potpunosti neprilagođene engleske riječi, a to je primijećeno i u ovome istraživanju. Vidljivo je kako se strane (engleske) riječi uvlače u hrvatski jezik tako da se (u prosjeku) samo jedna riječ u rečenici zamijeni stranom neprilagođenom riječju. Pridjevi na leksičkoj razini redom su neprilagođene engleske riječi uvrštene u hrvatske rečenice. To je vidljivo, na primjer, u rečenici *Neka malo spooky (jeziv) trenutak*. Međutim, događa se i to da se cijele fraze ne prevode na hrvatski jezik, kao na primjer u rečenici *Ja volim da je malo jače, medium to well done* (srednje do jako pečen). Kod zamjenica na leksičkoj razini vidljiv je utjecaj dijalekta pa je tako zamjenica *kaj* upotrijebljena na mjestu zamjenice *što* te čestice *zar*.

Prema Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), frazemi su česti u novinarsko-publicističkom funkcionalnom stilu, a to je i potvrđeno ovim istraživanjem. Frazemi koji su se pojavili su: *na koncu konca, ubijati od posla, raditi od jutra do mraka, rak rana i zadnja rupa na sviralu*. Radi bolje predodžbe količine pojavnosti nekih frazema predloženo je i više primjera (iako su se svi pojavili više od jednoga puta) tijekom emisije „Nedjeljom u 2“. Među ostalim frazemima Mihaljević i Kovačević (2006) spominju i frazem *na koncu konca* koji se najčešće pojavljivao u ovome istraživanju.

U opisivanju su emisijama pronađeni i „neosviješteni“ (Hudeček, Lewis, Mihaljević, 2011) pleonazmi: *dodatno ekstra zadovoljstvo, kako i na koji način te u velikoj većini*. Prema Hudeček, Lewis i Mihaljević (2011: 43), za razliku od stilskog pleonazma koji se svrstava u stilske figure, „neosviješteni je pleonazam stilska pogreška i standardnojezični problem“ pa njihovu uporabu treba izbjegavati.

ZAKLJUČAK

Emisije koje su predmet istraživanja jesu „Nedjeljom u 2“ (HTV) i „IN magazin“ (Nova TV). Obje se emisije mogu promatrati kao uzorak za televiziju na kojoj se emitiraju: ozbiljna emisija – ozbiljna televizija i komercijalna emisija – komercijalna televizija. Rad je htio usporediti odnos prema standardu, odnosno koliko se novinari/voditelji i gosti, pridržavaju standardnojezičnih normi te pripadaju li po svojim obilježjima novinarsko-publicističkom i/ili razgovornom funkcionalnom stilu te postoji li razlika u odnosu prema standardu ovisno o kojoj se televiziji radi (nacionalna – komercijalna).

Zbog toga su na početku rada u teorijskom dijelu predstavljeni svi funkcionalni stilovi prvenstveno se vodeći knjigama „Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2005) i „Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika“ (Silić, 2006). Ta je literatura činila teorijsku osnovu, a ista je dopunjena relevantnim člancima i knjigama koje se bave normativnošću hrvatskoga jezika. Navedena literatura je, osim teorijske podloge, osigurala neophodno poznavanje jezičnih načela koja su omogućila prepoznavanje odstupanja proučavanih u ovome istraživanju.

Prva hipoteza *U emisiji „Nedjeljom u 2“, u odnosu na emisiju „IN magazin“, manje je obilježja razgovornog funkcionalnog stila.* djelomice je ovome istraživanju potvrđena. Rezultati su pokazali da su obilježja razgovornog stila u objema emisijama podjednako zastupljena – odstupanja su pronađena na svim normativnim razinama. U objema emisijama gosti su se više koristili razgovornim funkcionalnim stilom (više nego ijednim drugim). Što se tiče novinara / voditelja, u emisiji „IN magazin“ više je bilo obilježja razgovornoga funkcionalnoga stila nego u emisiji „Nedjeljom u 2“.

Druga hipoteza *U emisiji „IN magazin“ najzastupljeniji je razgovorni stil, a u emisiji „Nedjeljom u 2“ publicistički funkcionalni stil.* također je djelomice potvrđena. Istraživanje je pokazalo da je u emisiji „IN magazin“ zaista najzastupljeniji razgovorni funkcionalni stil, ali on je također najzastupljeniji i u emisiji „Nedjeljom u 2“, a ne novinarsko-publicistički kako je navedeno u hipotezi.

Treća hipoteza *Odstupanja od sintaktičke norme prisutna su u objema emisijama.* ovim je istraživanjem potvrđena. Sva pronađena odstupanja u skladu su s postavljenom hipotezom.

Četvrta hipoteza *Jezično posuđivanje, posebice uporaba anglizama, zastupljenije je u emisiji „IN magazin“ nego u emisiji „Nedjeljom u 2“.* nije potvrđena. Zastupljenost anglizama, ali i

jezičnog posuđivanja uopće, podjednaka je u objema emisijama. Iako su u emisiji „IN magazin“ pronađeni primjeri posuđenica u više vrsta riječi, u emisiji „Nedjeljom u 2“ zastupljenost posuđenica bila je veća.

Peta hipoteza *U objema emisijama gosti se više služe razgovornim stilom nego voditelji/novinari.* ovim je istraživanjem potvrđena zato što je pronađeno znatno više primjera odstupanja kod gostiju nego kod novinara, što je i vidljivo u rezultatima.

Šesta hipoteza *U objema se emisijama kod gostiju mogu čuti dijalektni oblici hrvatskog jezika.* ovim je istraživanjem potvrđena, a to je vidljivo u rezultatima istraživanja.

Zaključno, obje se emisije podjednako (ne) pridržavaju normi standardnoga hrvatskoga jezika. Kako je i navedeno u teorijskom dijelu, nitko se ne služi čistim standardnim jezikom jer je čovjeku takav govor neprirodan. Pronađena su odstupanja razumljiva jer je riječ o govornim emisijama, a govor je (koliko god bio pripreman unaprijed) pod utjecajem svakodnevnog izražavanja. Kako su rezultati i pokazali, novinari nisu previše odstupali od norme što nam govori kako je odnos prema standardu na analiziranim dvjema emisijama bitna stavka poslovanja (ili barem vlastitih načela pojedinaca). Iako su anglizmi (uz ostale posuđenice) poprilično zastupljeni u objema emisijama, većina je primjera primijećena kod gostiju što također ide u prilog novinarima koji su se većinom koristili hrvatskim leksikom. No, odstupanja nisu kritična i možda ne zahtijevaju velike promjene, ali sve dok se ne uvede zakon o javnoj uporabi hrvatskoga jezika, neće postojati način kontrole izražavanja u javnome prostoru.

LITERATURA

Knjige:

1. Anić, V. (1994) *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber
2. Barić, E. et al. (1999) *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje: Pergamena: Školske novine
3. Frančić, A., Hudeček, L. i Mihaljević, M. (2005) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
4. Frančić, A., Petrović, B. (2013) *Hrvatski jezik i jezična kultura*. Zaprješić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“
5. Hudeček, L. i Mihaljević, M. (2009) *Jezik medija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada
6. Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput

Poglavlje u knjizi:

1. Katičić, R. (1999) Načela standardnosti hrvatskoga jezika. U: Samardžija, M., ur., *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska, str. 295-307.
2. Silić, J. (1999) Leksik i norma. U: Samardžija, M., ur., *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska, str. 282-292.

Članci:

1. Badurina, L. (1998) Neke odlike leksika u suvremenoj hrvatskoj publicistici. *Filologija*, 30-31, str. 417-426.
2. Barbarić, T. (2011) Odnos hrvatskih medija prema engleskome jeziku: snobovi ili trendsetteri?. *Medianali*, Vol. 5, No. 10, str. 93-106.
3. Hudeček, L., Lewis, K., Mihaljević, M. (2011) Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37/1, str. 41-72.
4. Josić, Lj. (2010) Književnoumjetnički stil – funkcija standardnoga jezika, jezik sui generis ili „nadstil“?. *Studia lexicographica*, god. 4, br. 2 (7), str. 27-48.
5. Mihaljević, M., Kovačević, B. (2006) Frazemi kroz funkcionalne stilove. *Jezik*, 53, str. 1-15.
6. Opačić, N. (2007) Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik. *Jezik*, 54, str. 22-27.

7. Sapunar Knežević, A., Togonal, M. Hrvatski jezični standard u jeziku javne komunikacije: Uloga medija u oblikovanju hrvatske jezične svijesti i kulture. *Medianali*, Vol. 6, No. 12, str. 17-34.
8. Vrljić, S. (2007) Poštalice u hrvatskom jeziku. *Jezik*, 54, str. 60-64.
9. Vrsaljko, S. (2011) Pregled suodnosa razgovornoga stila i slobodnijih žanrova novinarsko-publicističkoga stila (na primjeru ekspresivnosti izraza). *Magistra Iadertina*, 6(6), str. 117-124.

PRILOZI

POPIS TABLICA

Tablica 1. Obilježja novinarsko-publicističkoga funkcionalnog stila prema razinama	8
Tablica 2. Obilježja razgovornoga funkcionalnog stila prema razinama	12
Tablica 3. Obilježja znanstvenoga funkcionalnog stila prema razinama	14
Tablica 4. Obilježja administrativno-poslovnoga funkcionalnog stila prema razinama	17
Tablica 5. Obilježja književnoumjetničkoga funkcionalnog stila prema razinama	19
Tablica 6. Prikaz nekih konstrukcija nepunoznačni glagol + glagolska imenica i ispravnog oblika (punoznačni glagol).....	24
Tablica 7. Prikaz sklonidbe neodređenih i određenih pridjeva	25
Tablica 8. Primjeri ispuštanja otvornika (Nedjeljom u 2)	37
Tablica 9. Primjeri ispuštanja otvornika (IN magazin)	39
Tablica 10. Primjeri ispuštanja zatvornika (Nedjeljom u 2)	40
Tablica 11. Primjeri ispuštanja zatvornika (IN magazin).....	42
Tablica 12. Primjeri ispuštanja skupine glasova (Nedjeljom u 2).....	42
Tablica 13. Primjeri ispuštanja skupine glasova (IN magazin).....	42
Tablica 14. Primjeri zamjene otvornika skupinom zatvornika i otvornika (Nedjeljom u 2) ...	43
Tablica 15. Primjeri zamjene jednog otvornika drugim (Nedjeljom u 2)	43
Tablica 16. Primjeri zamjene jednog otvornika drugim (IN magazin)	44
Tablica 17. Primjeri zamjene skupine zatvornika zatvornikom (Nedjeljom u 2)	44
Tablica 18. Primjeri zamjene skupine zatvornika zatvornikom (IN magazin).....	44
Tablica 19. Primjeri zamjene jednog zatvornika dugim (Nedjeljom u 2).....	45
Tablica 20. Primjeri zamjene jednog zatvornika drugim (IN magazin).....	45
Tablica 21. Primjeri (ne)provođenja glasovne promjene (Nedjeljom u 2)	45
Tablica 22. Primjeri (ne)provođenja glasovne promjene (IN magazin).....	45
Tablica 23. Odstupanja vezana uz prijedloge (Nedjeljom u 2)	46
Tablica 24. Odstupanja vezana uz prijedloge (IN magazin)	46
Tablica 25. Odstupanja vezana uz čestice (Nedjeljom u 2)	47
Tablica 26. Odstupanja vezana uz čestice (IN magazin).....	47
Tablica 27. Odstupanja vezana uz brojeve (Nedjeljom u 2)	48
Tablica 28. Odstupanja vezana uz brojeve (IN magazin)	48
Tablica 29. Odstupanja vezana uz glagole (Nedjeljom u 2).....	48
Tablica 30. Odstupanja vezana uz glagole (IN magazin).....	48
Tablica 31. Odstupanja vezana uz veznike (IN magazin)	49
Tablica 32. Odstupanja vezana uz pridjeve (IN magazin)	49
Tablica 33. Odstupanja vezana uz zamjenice (IN magazin)	49
Tablica 34. Odstupanja vezana uz priloge (IN magazin)	49
Tablica 35. Odstupanja vezana uz sročnost (Nedjeljom u 2)	50
Tablica 36. Odstupanja vezana uz sročnost (IN magazin)	50
Tablica 37. Odstupanja vezana uz položaj zanaglasnice (Nedjeljom u 2).....	50
Tablica 38. Odstupanja vezana uz položaj zanaglasnice (IN magazin)	51
Tablica 39. Odstupanja vezana uz imenice na leksičkoj razini (Nedjeljom u 2)	54
Tablica 40. Odstupanja vezana uz imenice na leksičkoj razini (IN magazin)	55
Tablica 41. Odstupanja vezana uz glagole na leksičkoj razini (Nedjeljom u 2)	55

Tablica 42. Odstupanja vezana uz glagole na leksičkoj razini (IN magazin)	56
Tablica 43. Odstupanja vezana uz pridjeve na leksičkoj razini (IN magazin).....	56
Tablica 44. Odstupanja vezana uz priloge na leksičkoj razini (IN magazin).....	57
Tablica 45. Odstupanja vezana uz zamjenice na leksičkoj razini (IN magazin).....	57
Tablica 47. Primjeri frazema (Nedjeljom u 2)	Error! Bookmark not defined.
Tablica 48. Primjeri pleonazama (Nedjeljom u 2)	Error! Bookmark not defined.
Tablica 49. Primjeri pleonazama (IN magazin)	Error! Bookmark not defined.